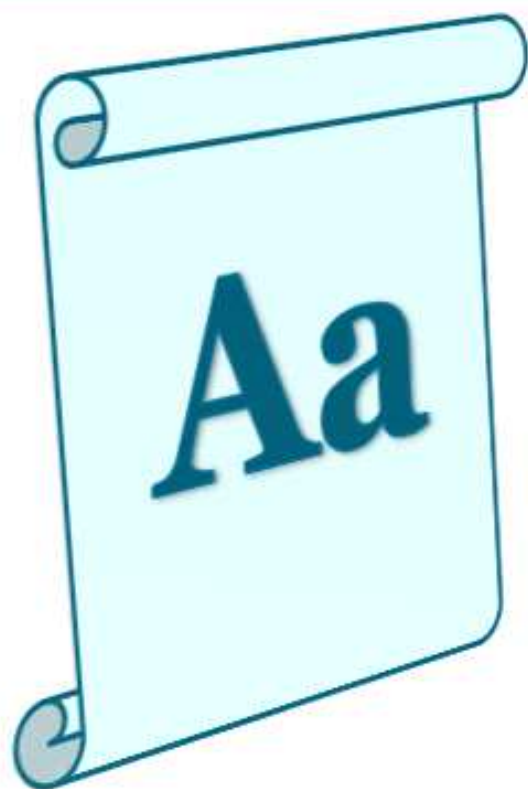

ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ВІДКРИТИХ СИСТЕМ ДЛЯ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОЇ ПІДТРИМКИ ПЕДАГОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

КОРОТКИЙ ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК

Київ 2017

ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ВІДКРИТИХ СИСТЕМ ДЛЯ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОЇ ПІДТРИМКИ ПЕДАГОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

КОРОТКИЙ ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК

Київ-2017

Використання електронних відкритих систем для інформаційно-аналітичної підтримки педагогічних досліджень: короткий термінологічний словник / Упоряд.: Спірін О. М., Іванова С. М., Яцишин А. В., Кільченко А. В. та ін.; – К.: ІТЗН НАПН України, 2017. – 67 с.

Рецензенти:

Биков В. Ю. – доктор технічних наук, професор, дійсний член НАПН України;
Колгатін О. Г. – доктор педагогічних наук, професор.

Схвалено на засіданні відділу відкритих освітньо-наукових інформаційних систем та відділу мережних технологій і баз даних (протокол № 9 від 22.09.2016 р.)

Рекомендовано до друку Вченою радою Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України (протокол № від 27.10.2016 р.)

Упорядники: Спірін О. М., Іванова С. М., Яцишин А. В., Кільченко А. В., Новицька Т. Л., Одуд О. А., Коваленко О. М., Пічугіна І. С., Аврамчук А. М.

У термінологічному словнику наведено перелік основних понять і термінів, пов'язаних з використанням відкритих електронних освітньо-наукових систем для інформаційно-аналітичної підтримки педагогічних досліджень. Надано поняттєво-термінологічний апарат використання електронних наукових бібліотек, відкритих журнальних і конференційних систем, програм перевірки публікацій на унікальність (чи на присутність плагіату у тексті), наукометричних, аналітичних і моніторингових у оприлюдненні, розповсюдженні та використанні результатів науково-дослідної роботи. Перелік подано в алфавітному порядку українською мовою і детальним описом наведених визначень. Наведено список використаної літератури, подано індекс термінів і термінологічних виразів. Особливу увагу приділено поняттєво-термінологічному апарату проблеми формальної, неформальної, інформальної освіти дорослих, дистанційної освіти, післядипломного навчання, освіти людей третього віку, технологіям навчання дорослих.

Для наукових, науково-педагогічних працівників, докторантів, аспірантів та ін.

Зміст

1. ВСТУП	5
2. ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК	6
3. ДОВІДКОВІ РЕСУРСИ.....	49
4. ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ.....	64
5. ІНДЕКС ТЕРМІНІВ І ТЕРМІНОЛОГІЧНИХ ВИРАЗІВ.....	67

1. ВСТУП

Одним з головних пріоритетів розвитку вітчизняної педагогічної науки є підвищення ефективності наукових досліджень і використання їх результатів для забезпечення розвитку освітньої галузі України. Нині постійно зростають вимоги щодо підвищення якості, продуктивності та результативності досліджень вітчизняних наукових працівників. У сучасних умовах проведення наукових досліджень, зокрема, процеси пошуку, аналізу та використання наукових здобутків мають забезпечуватись відповідною інформаційно-аналітичною підтримкою, що на практиці доводить актуальність та важливість результатів для певної галузі знань.

Розвиток інформаційного суспільства, інформаційно-комунікаційних технологій, зміни методів збирання, зберігання, передачі та аналітичного опрацювання відомостей і даних, їх аналізу, синтезу, оцінки та моніторингу згідно з вимогами до діяльності наукового співробітника суттєво впливають на вимоги до інструментарію, що забезпечує інформаційно-аналітичну підтримку педагогічних досліджень.

З огляду на вищевикладене, актуальним стає використання електронних систем відкритого доступу для інформаційно-аналітичної підтримки педагогічних досліджень. Методи збирання, зберігання, передачі та аналітичної обробки інформації, що використовувалися раніше, вже не можуть забезпечити нагальних потреб науки та освіти. Тому, аналіз, добір електронних систем відкритого доступу має бути здійснено шляхом ретельного дослідження сервісів, що найкраще задовольнятиме науково-педагогічним потребам щодо впровадження: оприлюднення, розповсюдження та використання науково-дослідних ресурсів.

Словник укладено в межах виконання науково-дослідної роботи «Система інформаційно-аналітичної підтримки педагогічних досліджень на основі електронних систем відкритого доступу» 2015-2017 рр. (Державний реєстраційний № 0115U002234), що здійснюється в Інституті інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України.

Актуальність створення термінологічного довідкового видання зумовлена необхідністю використання інформаційно-комунікаційних технологій для інформаційно-аналітичної підтримки педагогічних досліджень, а також недостатньою розробленістю науково-термінологічного апарату окресленої проблеми.

Словник складається з 5 частин. У кінці словника подано індекс термінів і термінологічних виразів.

2. ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК

А

Автоматизовані програми виявлення унікальності тексту (відкриті електронні системи для виявлення плагіату) – програми для автоматичного відстеження текстових запозичень за допомогою яких можливо здійснити перевірку публікації на унікальність (чи на присутність плагіату у тексті). Наприклад: eТХТ Антиплагиат, FindCopy(MiraTools), Защита уникальности контента, Text.ru (безкоштовні); Anti-Plagiarism, Docol©с (комерційні); Advego Plagiatus, Плагиата.НЕТ (довготривала перевірка). Виділяють такі види плагіату: плагіат (англ. *plagiarism*) – оприлюднення (опублікування), повністю або частково, чужого тексту під іменем особи, яка не є автором цього тексту; самоплагіат (англ. *self-plagiarism*) – повторна публікація автором значних за обсягом та ідентичних за формою і змістом своїх же наукових текстів без зазначення факту їх попередньої або одночасної публікації; текстовий плагіат – повне або часткове запозичення фрагментів тексту (не видозмінених або модифікованих), що присутній у статтях, тезах, звітах, монографіях, рукописах кваліфікаційних робіт, тощо. Процес плагіату може характеризуватися наступними діями:

- видавання чужої роботи за власну;
- копіювання слів або ідей іншої особи без посилання на її праці;
- умисне упущення посилання зі списку джерел;
- надання невірних даних про джерело (наприклад «бите» посилання);
- зміна порядку слів зі збереженням загальної структури речення та без посилання на джерело;
- копіювання великої кількості тексту або ідей із зазначенням посилань на джерела, що в сукупності складають більшу частину статті.

Категорії класифікації плагіату:

- точне копіювання без змін (Copy & Paste) та без належного бібліографічного оформлення запозичених фрагментів;
- копіювання із змінами у мовній, лексичній і технологічній інтерпретації (із перестановкою слів, заміною літер, цифр);
- наслідування стилю;
- переклад з іншої мови;
- запозичення ідеї.

Б

Ба́за да́них (англ. *Database*) – сукупність даних, організованих за певними правилами, що передбачають загальні принципи опису, зберігання і передавання, незалежна від прикладних програм. Є інформаційною моделлю предметної області. Звернення до них здійснюється за допомогою системи керування базами даних.

Бібліографія (грец. *βιβλιον* – книжка і *γραφω* – пишу) – галузь знань про книгу, газету або інший бібліотечний документ, завданнями якої є:

- 1) виявлення, облік, опис, систематизація і якісний аналіз друкованих публікацій;
- 2) складання різних бібліографічних посібників, що полегшують і сприяють кращому використанню друкованої продукції з науковою, практичною і виховною метою;
- 3) розробка принципів і методів бібліографування друкованих праць і організації бібліографічної роботи.

Бібліометрія – використання математичних та статистичних методів вивчення потоків наукових документів (книг, періодичних видань, та ін.) з метою виявлення тенденцій розвитку предметних галузей, особливостей авторства і взаємного впливу публікацій. Бібліометричні зв'язки, такі як цитування, взаємне цитування і взаємні посилання, авторське співцитування і колективне авторство, забезпечують документне підтвердження комунікацій у межах наукових галузей і між ними.

Бібліометрика української науки

(nbuviar.gov.ua/bpnu/index.php?page_sites=pro_proect) – система призначена для надання суспільству цілісної картини стану вітчизняного наукового середовища. Система включає: реєстр вчених і наукових колективів України, які представили в Інтернеті свої бібліометричні профілі; аналітичну інформацію для експертного оцінювання результативності дослідницької діяльності. Є Національною складовою проекту Ranking of Scientists (Cybermetrics Lab). Інформаційні ресурси системи формуються шляхом опрацювання: бібліометричних профілів науковців на платформі Google Scholar; бібліометричних показників систем Web of Science, Scopus, Ranking Web of Research Centers. Оновлення відомостей про значення індексів Гірша в бібліометричних профілях учених здійснюється щомісячно, значення інших показників актуалізуються щоквартально.

Бібліотека або **книгозбірня** (грец. *Βιβλιον* – книжка і *θηκη* – сховище, скриня) – культурно-освітній заклад, що здійснює збирання друкованих і рукописних матеріалів, проводить їх опрацювання і відображення у каталогах, організовує відповідне їх зберігання, збереження і обслуговування ними читачів.

Бібліотéкознавство – це наукова дисципліна документно-комунікаційного циклу, яка теоретично відтворює бібліотеку як наукове поняття й об'єкт реальності у всіх її зв'язках і опосередкуваннях. Перша школа бібліотéкознавства була створена Дьюї Мелвілом (Melvil Dewey) у Колумбійському університеті у 1887 році. Ця наукова дисципліна вивчає цілі, принципи, зміст, систему й форми суспільного користування друкованими виробами, а також теорію, історію, методологію, технологію, методику й організацію бібліотечної справи.

Бібліотéчна справа – галузь інформаційної, культурної, освітньої діяльності суспільства, що включає створення і розвиток мережі бібліотек, формування та обробку бібліотечних фондів, організацію бібліотечного, інформаційного та довідково-бібліографічного обслуговування користувачів бібліотек, підготовку бібліотечних кадрів, наукове та методичне забезпечення розвитку бібліотек.

Бібліотечний каталог – сукупність розміщених за певними правилами бібліографічних записів на документи, що розкривають склад і зміст фонду бібліотеки або інформаційного центру. Бібліотечний каталог функціонує у картковій або машиночитній формі (електронний каталог), на мікроносіях, а також у формі книжкового видання. Каталоги складаються з карток, що містять відомості про книги, журнали й інші друковані матеріали. Залежно від способу групування карток каталоги бувають: абеткові, систематичні, предметні. У раціонально організованій системі кожний з каталогів розкриває фонд у певному аспекті. Каталоги не дублюють один одного, а доповнюють. Всі каталоги становлять єдине ціле. Створенню каталогів передують бібліографічний опис джерела.

Бібліотечний фонд – упорядковане зібрання документів, що зберігається в бібліотеці. Бібліотечний фонд – це твори друку (книги, періодичні видання), а також інші документи (діафільми, мікрофільми, цифрові документи). Фонд – це не довільно зібрані документи, а підібрані на основі стандартного їх відбору, у відповідності до завдань бібліотеки і потреб її читачів. Головні властивості бібліотечного фонду – цілісність, відкритість, множинність, динамічність, інформативність, керованість, кумулятивність, стохастичність, гетерогенність, надійність.

Безпека інформаційних систем (англ. *IT security*) – 1) захищеність систем від випадкового або навмисного втручання в нормальний процес їх функціонування, від спроб розкрадання (несанкціонованого отримання) інформації, модифікації або фізичного руйнування їх компонентів, тобто здатність протидіяти різним впливам на інформаційні системи; 2) стан захищеності систем обробки і зберігання даних, при якому забезпечено конфіденційність, доступність і цілісність інформації, або комплекс заходів, спрямованих на забезпечення захищеності інформації від несанкціонованого доступу, використання, оприлюднення, руйнування, внесення змін, ознайомлення, перевірки, запису чи знищення (у цьому значенні частіше використовують термін «захист інформації»).

В

Вебінар (англ. *Webinar*) – 1) різновид Web-конференції, що передбачає «одностороннє» мовлення спікера і мінімальний зворотний зв'язок з аудиторією; 2) спосіб організації зустрічей онлайн, формат проведення семінарів, тренінгів та інших заходів за допомогою Інтернету.

Вебометрікс (з англ. *Webometrics (Ranking Web of World Research Centers)*) – це кількісні аспекти конструювання і використання інформаційних ресурсів, структур і технологій стосовно до Всесвітньої мережі Інтернет, що ґрунтуються на відомих у наукознавстві наукометричних і бібліометричних методах. Означений термін у 1997 р. був описаний у роботі «Informetric analyses on the World Wide Web: Methodological approaches to «webometrics» (автори: Томас Алміндн (Tomas C. Almind) та Петер Інгверсен (Peter Ingwersen)).

Взаємодія – широкий загальний термін, що позначає таку сумісну дію кількох об'єктів або суб'єктів, при якій результат дії одного з них впливає на ін.

Відділ відкритих освітньо-наукових інформаційних систем – загальнометодичний науковий підрозділ відкритих освітньо-наукових інформаційних систем Інституту інформаційних технологій і засобів навчання Національної академії педагогічних наук України з питань створення е-бібліотек та систем відкритого доступу, формування, організації, підтримки і використання електронних наукових і навчальних ресурсів для інформаційного забезпечення психолого-педагогічної науки та освітньої практики, створення автоматизованих систем з розподіленими у просторі інформаційними ресурсами, що інтегровані у світовий електронний ресурсний простір. Відділ створено у 2009 році.

Віджет (англ. Widget) – контент-модуль, що вбудовується у Web-сторінку або у браузер; назва класу допоміжних міні-програм – графічних модулів, які розміщуються в робочому просторі відповідної батьківської програми і слугують для вирішення окремих робочих завдань або швидкого отримання інформації з Інтернету без допомоги Web-браузера.

Відеоконференція – або **відео-конференція** (англ. *videoconference*, або *videoteleconference*) – телекомунікаційна технологія, що забезпечує одночасну двосторонню передачу, обробку, перетворення та представлення інтерактивної інформації на відстані в режимі реального часу за допомогою апаратно-програмних засобів обчислювальної техніки. Відеоконференція – один із видів Groupware, програмного забезпечення для взаємодії між людьми, що спільно працюють над однією проблемою.

Відкритий доступ (ВД) (англ. *Open access*) – безкоштовний, швидкий, постійний, повнотекстовий доступ в режимі реального часу до наукових та навчальних матеріалів, що реалізовується для будь-якого користувача у глобальній інформаційній мережі, здійснюваний переважно до рецензованих науково-дослідних журналів. Перша важлива міжнародна згадка про ВД міститься в Будапештській Декларації відкритого доступу (англ.) у лютому 2002 р. За нею слідували заява Біфезда (англ.) у червні 2003 р. і Берлінська декларація про ВД до наукових та гуманітарних знань (англ.) у жовтні 2003 р. Поширення персональних комп'ютерів та Інтернету забезпечило технічні можливості для реалізації принципу ВД на якісно новому рівні. Також, із появою електронних бібліотек та журналів з ВД відслідковується тенденція до зростання ступеня відкритості інформаційних ресурсів. Одним з економних та швидких способів розповсюдження відомостей/даних і донесення їх до цільової аудиторії, є публікації в електронному вигляді через мережу Інтернет. ВД реалізується через два основних шляхи: 1) *депонування* (також відомо як «зелений» шлях до відкритого доступу, чи самоархівування) – дослідники розміщують свої вже опубліковані статті в репозитарії – відкритому тематичному чи інституційному електронному архіві. Депозит може бути оформлений у вигляді статті, що пройшла рецензування, або у вигляді препринту. Репозитарії також розміщують інші типи наукових та навчальних документів: дисертації, тези, наукові звіти, презентації, дані, зображення та ін.; 2) *публікація* в журналах, що знаходяться у ВД і робить матеріали вільнодоступними в режимі реального часу. Журнал відкритого доступу працює за відмінною від передплати моделлю: всі витрати на створення такого журналу та організації доступу несе автор статті та інституція,

де він працює тощо, кінцевий користувач отримує доступ до журналу безкоштовно. Приклади журналів можна знайти в Directory of Open Access Journals. Більше 90% академічних рецензованих журналів дозволяють автору депонування своїх статей в депозитарій. Основна причина, з якої автори розміщують власні праці у ВД – це збільшення показника важливості. Існує ряд досліджень, які свідчать про суттєве зростання індексів цитування на статті, розміщені у відкритому доступі. Прямими користувачами наукових статей здебільшого є інші дослідники. ВД допомагає їм як читачам, надаючи можливість ознайомитися із статтями в журналах, які не в змозі передплатити їх бібліотеки. Найбільшу користь отримують дослідники в країнах, що розвиваються, де існують університети, які взагалі не передплачують закордонні наукові журнали. Загальна перевага вочевидь, оскільки жодна бібліотека не може собі дозволити передплатити всі потрібні наукові журнали через їх високу вартість. ВД розширює коло знань за межі академічної школи. ВД до результатів наукових досліджень важливий для суспільства з кількох причин. Один з аргументів його переваги полягає в тому, що більшість досліджень сплачена платниками податків, які повинні мати право доступу до результатів того, що вони фінансували. Школярі та студенти можуть отримувати інформацію, що має велике значення в їх подальшому навчанні. Бібліотекарі є активними прихильниками ВД, тому що отримання інформації – це найважливіший принцип їх професії. ВД дозволяє приборати як цінові, так і правові бар'єри, що підривають зусилля бібліотек надати доступ до наукової інформації. Багато бібліотечних асоціацій та інших професійних об'єднань підписали угоди про спільний доступ. Університетські бібліотеки України прийняли відповідну заяву про підтримку вільного доступу ще у 2009 р.

Відкрита освіта (ВО) – це складна соціальна система, здатна до швидкого реагування у зв'язку з мінливими соціально-економічними ситуаціями, індивідуальними та груповими освітніми потребами і запитами. Вона базується на світоглядних і методологічних засадах відкритості та безперервності процесу пізнання. ВО набула інтенсивного розвитку в умовах інформатизації суспільства, проте поняття «відкритої освіти» почали застосовуватися більше, ніж сто років тому у зв'язку з процесами демократизації та гуманізації навчання. На початку ХХ століття у США, це поняття вживалося, коли відбувалося поширення сільськогосподарських знань серед широких верств американського населення, перш за все фермерів і сільськогосподарських працівників. У результаті функціонування сервісної служби, яка була започаткована Міністерством сільського господарства США, і співпрацювала з аграрними вищими навчальними закладами кожного штату, американські громадяни отримали легкий безкоштовний доступ до інформації про результати наукових досліджень, не відвідуючи безпосередньо університетські коледжі. Навчальні програми і засоби пропонувались людям за місцем їх проживання і створювали можливості отримувати ті знання, які вони потребували у зручний для них час. Упродовж майже ста років сервісна служба нагромадила багатий досвід гнучкого поширення інформації серед населення, використовуючи при цьому новітні технології, серед яких однією з найбільш продуктивних виявився Інтернет. Таким чином, розвиток

відкритої освіти інтенсифікувався за рахунок впровадження ІКТ технологій. Прикладом перших новітніх програм ВО вважаються курси, започатковані у 2002 р. Массачусетським технологічним інститутом, до якого приєдналися понад 200 університетів. На сучасному етапі в США діє консорціум коледжів (CCSER), що об'єднує різноманітні освітні інституції й організації (окремі університети, а також їх об'єднання на регіональному і загальнодержавному рівні, консорціум відкритого навчання, лігу інновацій в університетській освіті тощо), метою яких є розвиток і впровадження відкритих освітніх ресурсів, відкритих навчальних програм і курсів для забезпечення широкого доступу до освіти і удосконалення викладання й навчання. У Європі функціонують численні організації, що інтенсифікують відкриту освіту, зокрема, Європейська комісія розвитку ВО у 2013 р. розпочала проект «Відкриті освітні ресурси в Європі», метою якого є розробка можливих сценаріїв розвитку відкритої освіти до 2030 р. Цей проект охоплює три сфери: неперервна освіта, вища освіта і середня освіта. Тому, ВО є невід'ємною складовою інформатизації суспільства, відображає загальну тенденцію послідовного переходу освітніх процесів з одного стану в інші, формування визначального інформаційного і комунікаційного базису розвитку освіти. Головною метою ВО є підготовка учнів до повноцінної і ефективної участі в суспільному і професійному житті в умовах інформаційного суспільства. До ознак відкритої освіти належать: якість, випереджувальний характер, доступність, гнучкість, креативність. У цій системі процес навчання стає відкритим і творчим, забезпечується вільний доступ до інформаційних ресурсів, свобода вибору, індивідуалізований підхід, створені умови спільного творчого освоєння світу. Основу освітнього процесу ВО становить цілеспрямована, контрольована, інтенсивна самостійна робота учнів, які можуть вчитися у зручному для себе місці, за індивідуальним розкладом, з використанням комплекту спеціальних засобів навчання, узгоджену можливість контакту з викладачем, а також контактів між собою. Найбільш суттєві особливості ВО: використання спеціалізованих технологій і засобів навчання (комп'ютерів, мережних засобів, мультимедійних технологій, спеціального програмного забезпечення); впровадження тестового контролю якості знань (тестових систем на базі інформаційних технологій); економічна ефективність (поліпшення співвідношення досягнутого результату до витрат часу, грошей і інших ресурсів на його досягнення у порівнянні з традиційними формами навчання; гнучкість (можливість навчатися в зручний час, у зручному місці і в зручному темпі); модульність (можливість формування індивідуального навчального плану відповідно до особистих потреб); паралельність (поєднання навчання з основною професійною діяльністю); асинхронність (реалізація технології навчання за зручним для кожного учня розкладом); нова роль викладача (координування пізнавального процесу, консультації при складанні індивідуального навчального плану, керівництво навчальними проектами); нова роль учня (високий рівень самоорганізації, вмотивованості, навичок самоорганізації, самостійної роботи); інтернаціональність (можливість експорту та імпорту освітніх послуг); системне впровадження ІКТ у навчання. ВО забезпечує безперервність навчання протягом усього життя, зміни в характері відносин учасників освітньої діяльності,

ефективність і доступність в отриманні знань. ВО, інтегруючи в собі все цінне, що виробила наука, відображаючи дійсно демократичну й гуманістичну спрямованість освітнього процесу, є домінантою цивілізаційного розвитку соціуму.

Відкрита система – це система, що перебуває в стані постійної взаємодії (обміну) зі своїм навколишнім середовищем. Взаємодія, зокрема для інформаційних систем, може стосуватися обміну інформацією. Це система, що реалізує відкриті специфікації на інтерфейси, сервіси (послуги середовища) і такі формати даних, щоб прикладне програмне забезпечення було використане з мінімальними змінами, могло взаємодіяти з іншими застосуваннями та користувачами. Яскравим прикладом відкритої системи є міжнародна мережа Internet. *Модель взаємодії відкритих систем (OSI model)* – семирівнева ієрархічна модель, яка розроблена Міжнародним комітетом по стандартизації ISO для визначення специфікацій і зв'язку мережевих протоколів. Вона визначає 7 рівнів взаємодії: прикладний, представницький, сеансовий, транспортний, мережний, каналний і фізичний. Сьогодні використовується тільки деяка підмножина моделі OSI.

Відкриті електронні інформаційні ресурси – відомості та дані, що можуть бути застосовані як навчальні матеріали, які збираються, обробляються, зберігаються та видаються за запитами користувачів у глобальній інформаційній мережі безкоштовно, швидко в режимі реального часу.

ВікіВікі (англ. *WikiWiki*) – соціальний сервіс, що дозволяє кожному користувачу простими засобами створювати та редагувати текст сайту (писати, вносити зміни, видаляти, створювати посилання на нові статті) і відразу розміщати його на сервері в Інтернеті.

Віртуалізація (*філософське розуміння*) – процес переходу від фактичної (актуальної) реальності до віртуальної (потенційної) реальності через певну діяльність людини (енергію). Віртуалізація (*інформатичне розуміння*) – поняття, що об'єднує технології, засоби, методи тощо, яким притаманні три головні риси: 1) поділ ресурсів одного фізичного комп'ютера на декілька взаємно незалежних віртуальних середовищ або об'єднання ресурсів кількох фізичних комп'ютерів в одне віртуальне середовище; 2) оперативність переходу з одного віртуального середовища в інше; 3) приховування реальних фізичних ресурсів та заміна їх абстракціями. Засоби віртуалізації – апаратні складові та програмне забезпечення, яке у той чи інший спосіб реалізує три головні риси віртуалізації (поділ ресурсів одного фізичного комп'ютера на декілька взаємно незалежних віртуальних середовищ або об'єднання ресурсів кількох фізичних комп'ютерів в одне віртуальне середовище; оперативність переходу з одного віртуального середовища в інше; приховування реальних фізичних ресурсів та заміна їх абстракціями). Відповідне програмне забезпечення називається *програмним засобом віртуалізації*, або *віртуалізаційним програмним забезпеченням*, а відповідні апаратні складові – *апаратними засобами віртуалізації*.

Віртуальна бібліотека (ВБ) – бібліотека, документи якої зберігаються в електронній формі, що отримує користувач, який звертається до пошукових машин глобальної мережі, не обов'язково будучи читачем бібліотеки. ВБ – це

розподілена у просторі телекомунікації мережа загального користування, орієнтована на обмін даними між бібліотеками. Середовище ВБ складається із ряду бібліотек, територіально віддалених одна від одної, які виконують функції інтегрованого спілкування та отримання інформації про бібліотечні ресурси.

Віртуальна освіта вивчає створення та функціонування систем віртуальної та відкритої освіти.

Віртуальне навчання (ВН) – процес і результат взаємодії суб'єктів навчально-виховного процесу, що супроводжується створенням ними віртуального освітнього простору, специфіка якого визначається цими суб'єктами. Основним ефектом, завдяки якому реалізується ВН, є ефект присутності (занурення у віртуальну реальність). Системи віртуальної реальності дають змогу бачити, чути і відчувати навколишній віртуальний світ, синтезований комп'ютером. ВН тісно пов'язана з дистанційною освітою, але не обмежується нею. Подібний ефект може бути створений за звичайної очної взаємодії педагогів, учнів й об'єктів, які вивчаються.

Власник Електронної бібліотеки (ЕБ) – суб'єкт, який здійснює володіння і користування ЕБ і реалізує повноваження розпорядження в межах, встановлених законом або переданих йому власником. В якості власника виступає суб'єкт або суб'єкти, що здійснюють створення, підтримку, використання, зберігання ЕБ. В однієї ЕБ може бути кілька власників, у тому числі, що здійснюють різні функції.

«Вогненна стіна» (вгл. *Fire Wall*) – цим терміном позначаються засоби захисту від несанкціонованого доступу в корпоративну мережу. Являють собою програмні або технічні засоби, що встановлюються в місці з'єднання корпоративної та глобальної мереж. Основна мета – не допустити перегляду локального мережного трафіка ззовні й організувати систему спеціального підтвердження повноважень для програмних застосувань. У цьому ж значенні використовується термін «брандмауер» (*brandmauer*).

Всесвітня мережа (англ. *World Wide Web*, скорочено: *WWW*; також: всемережжя, *Web* або *тенета*) – найбільше всесвітнє багатомовне сховище інформації в електронному вигляді: десятки мільйонів пов'язаних між собою документів, що розташовані на комп'ютерах, розміщених на всій земній кулі. Вважається найпопулярнішою і найцікавішою службою мережі Інтернет, яка дозволяє отримувати доступ до інформації незалежно від місця її розташування.

Впровадження результатів наукової діяльності – процес оприлюднення, використання та розповсюдження. Результативність наукової діяльності має враховувати цілеспрямовану та науково-обґрунтовану ІК-підтримку засобами ІКТ, специфіку дослідницької діяльності за сучасними параметрами, критеріями та адміністративні заходи в цьому напрямку.

Вчений – фізична особа, яка проводить фундаментальні та (або) прикладні наукові дослідження і отримує наукові та (або) науково-технічні (прикладні) результати.

Г

Гіпертекст – документ, що містить зв'язки з іншими документами, або внутрішні зв'язки. Гіпертекстовий документ є спеціальним чином розміщеною

текстовою інформацією. При відображенні гіпертекстових документів окремі елементи тексту можуть служити посиланнями на інші документи. Механізм посилань, що доповнює текстову інформацію, є невід'ємною частиною гіпертексту. Web-сторінки, як правило, є гіпертекстовими документами, написаними з використанням мови гіпертекстової розмітки HTML. *Мова гіпертекстової розмітки HTML* – стандартна мова для опису складу та структури гіпертекстових документів. HTML – документи є текстовими файлами із вбудованими спеціальними командами (розміткою), що, як правило, відмічають певну область тексту. HTML складається з незалежних від програмного забезпечення й апаратної платформи команд, що описують структуру гіпертекстових документів. HTML – прикладний різновид мови SGML. Використовується в WWW для створення Web-сторінок. XHTML (*Extensible Hypertext Markup Language*) – мова розмітки, що подібна до HTML, але відповідає синтаксичним правилам XML. XML (*Extensible Markup Language*) – розширювана мова розмітки.

Д

Депонування документів, статей, наукових публікацій, результатів наукових досліджень – процес організованого зберігання документів, статей, наукових робіт з можливістю швидкого пошуку за заданими параметрами.

Дистанційний курс (ДК) – інформаційний продукт, який є достатнім для дистанційного навчання за окремими навчальними дисциплінами. Існують ДК різних типів. ДК предмета вищого навчального закладу має містити все те, що необхідно для вивчення цього курсу дистанційно: навчальну програму курсу або окремі її елементи, написані на доступному для студента рівні, планування діяльності студента протягом вивчення курсу, тести, теми для обговорення в чаті тощо. Неправильно ототожнювати ДК і електронний підручник. Головна різниця полягає у підході до їхнього створення, адже ДК передбачає інтерактивність у процесі навчання. ДК може не включати електронний підручник, а, натомість, мати перелік адрес в Інтернеті. ДК можуть бути атестовані та неатестовані. Атестація дистанційних курсів здійснюється експертною комісією при Координаційній раді у порядку, що визначається Міністерством освіти і науки України, за поданням авторів дистанційних курсів чи осіб, які репрезентують їхні інтереси.

Довідково-пошуковий апарат – сукупність упорядкованих масивів вторинних документів, призначений для пошуку науково-технічної інформації.

Докторант – науковий або науково-педагогічний працівник, який проводить фундаментальні та (або) прикладні наукові дослідження у рамках підготовки в докторантурі у вищому навчальному закладі (науковій установі), для здобуття ступеня доктора наук.

Документна комунікація – процес поширення інформації в суспільстві, що здійснюється за допомогою документів. Документна комунікація є підсистемою соціальної комунікації. Процес передавання документної інформації в суспільстві називається соціальною документною комунікацією. У процесі соціальної

документної комунікації беруть участь три основні елементи: *комунікант, комунікат і реципієнт*.

Доменне ім'я (DNS-адреса) – адреса Web-ресурсу в мережі Інтернет. Містить букви, які розділені крапками на окремі інформаційні блоки. На останньому місці в DNS-адресі стоїть домен верхнього рівня. Ім'я домена верхнього рівня може відображати географічне положення сервера або тематику наданої інформації. Домен нижчого рівня вибирається організацією-господарем Web-вузла. *Доменне ім'я* – ім'я, що ідентифікує комп'ютер або комп'ютери у мережі Інтернет. Це ім'я виглядає як частина web-адреси, наприклад *uk.wikipedia.org*; продукт, котрим реєстратори доменних імен забезпечують споживачів. Такий продукт часто називають зареєстроване доменне ім'я; імена, що використовуються для інших цілей, наприклад спеціальне ім'я, яке стоїть після @ у адресі електронної пошти.

Дублінське ядро – сукупність елементів метаданих, значення яких описують вміст інформаційного ресурсу (за американським дослідником Л. Андерсеном). Специфікації Дублінського ядра створені організацією Dublin Core Metadata Initiative (1998 р.) і включають п'ятнадцять елементів. У 2001 р. ці специфікації отримали статус американського національного стандарту Z39.85-2001.

Е

Електронна бібліотека – (англ. *Digital library*) – розподілена інформаційна система, що дозволяє накопичувати, зберігати і використовувати різноманітні колекції електронних документів (текст, графіка, аудіо, відео та ін.) завдяки глобальним мережам передачі даних, в зручному для кінцевого користувача вигляді. *Електронно-бібліотечна система* – це сукупність електронних документів, що використовуються в освітньо-науковому процесі, об'єднаних за тематичними і цільовими ознаками, забезпечених додатковими сервісами, що полегшують пошук документів і роботу з ними, і відповідають всім вимогам державних освітніх стандартів вищої професійної освіти нового покоління. *Творець ЕБ* – суб'єкт, що володіє винятковими правами на ЕБ як на об'єкт авторського права, творчою працею якої створено ЕБ. ЕБ може створюватися як службовий твір, у порядку виконання службового завдання, і тоді майнові права належать роботодавцю, а у виконавців окремих робіт залишаються особисті немайнові права, головне з яких право на ім'я, тобто право іменувати себе автором, творцем ЕБ як певної оригінально підібраної сукупності документів/бази даних.

Електронна бібліотека НАПН України (<http://lib.iitta.gov.ua>) – створена на базі відкритої безкоштовної системи EPrints, співробітниками Інституту інформаційних технологій і засобів навчання Національної академії педагогічних наук України (2011 р.). Бібліотека має єдину систему керування, єдиний каталог бібліотечних записів, що розширює можливості доступу до новітніх надходжень та єдиного каталогу мережі електронних бібліотек установ НАПН України. Розміщення інформаційних ресурсів до Електронної бібліотеки НАПН України здійснюють усі співробітники підвідомчих установ Академії. Станом на грудень 2016 р. у бібліотеці розміщено понад 10 тис. інформаційних ресурсів (монографії,

підручники, посібники, дисертації, автореферати, статті, тези доповідей, аудіофайли та ін.).

Електронна педагогіка – досліджує створення та впровадження ІКТ навчального призначення.

Електронна публікація – розповсюдження інформації за допомогою електронних носіїв, таких як дискети, компакт-диски CD-ROM або через Інтернет.

Електронна система організації конференцій – Web-орієнтована система, за допомогою якої можливо виконувати менеджмент конференції (віддалено): створення і редагування профілю заходу, реєстрація учасників, розподілення ролей, а також робота з матеріалами конференції (подання, рецензування тощо). Під «науковою конференцією» розуміємо форму організації наукової діяльності, під час якої дослідники представляють і обговорюють свої роботи (результати досліджень). Наукові конференції можуть бути: науково-теоретичними, науково-практичними, науково-технічними тощо. Нині у науковій літературі та джерелах Інтернет функціонують кілька термінів та понять, зокрема: «Web-конференція», «інтернет-конференція», «онлайн конференція», «телеконференція», «відеоконференція». Список програмних рішень для організації інтернет-конференцій: GotoMeeting, ClickMeeting, FastViewer Instant Meeting 3.2, Mikogo 5.1 (BeamYourScreen), RHUB GoMeetNow (TurboMeeting), TeamViewer 9, WebEx Meetings Premium, AnyMeeting Pro, PGI GlobalMeet, trueconf.ru, lektor.org.ua, Edu Conference.

Електронна соціальна мережа, служба соціальних мереж (Social networking service) – платформа, онлайн-сервіс, Web-сайт або інша служба Web, що дозволяє користувачам створювати публічну або напівпублічну анкету, складати список користувачів, з якими вони мають зв'язок та переглядати власний список зв'язків і списки інших користувачів. Природа та номенклатура зв'язків може різнитись у залежності від системи. Найпоширенішими в світі є американські соціальні мережі Facebook (спілкування), Google+, (професійне спілкування), Twitter (блогінг); українські соціальні мережі представляють: Folk (неформальне спілкування), Connect.ua (молодіжна мережа), Profeo (ділова мережа для професіоналів), Українські науковці у світі (мережа для науковців), неполітична блого-соціальна мережа «Ми – Українці!» та ін.

Електронне навчання – (англ. *E-learning*, скорочення від англ. *Electronic Learning*) – система навчання, за допомогою інформаційних, електронних технологій. Часто тлумачиться, як синонім таких понять: дистанційне навчання, навчання з застосуванням комп'ютерів, мережне навчання, віртуальне навчання, мультимедійне навчання, мобільне навчання.

Електронне наукове фахове видання «Інформаційні технології і засоби навчання» (<http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt>) – є рецензованим педагогічним часописом, присвяченим проблемам використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) в системі освіти та науковим дослідженням цієї галузі. Його засновники – Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України та Університет менеджменту освіти НАПН України. Видання використовує *Open Journal Systems (OJS) 2.4.7.1* – програмний пакет з відкритим вихідним кодом, що обслуговує процеси менеджменту та публікації

журналу. Пакет розробляється, підтримується та вільно розповсюджується Public Knowledge Project (Канада) на умовах ліцензії GNU General Public License. Журнал внесено до «Переліку наукових фахових видань України». *Тематика* журналу: ІКТ навчання, ІКТ підтримки педагогічних досліджень, ІКТ управління в освіті, комп'ютерно-орієнтовані засоби навчання. *Періодичність* публікації видання – 6 разів на рік. Публікація матеріалів у журналі *безкоштовна*. Станом на 2016 р. журнал «Інформаційні технології і засоби навчання» індексується та включений до каталогів ряду світових баз даних та бібліотек. OJS підтримує систему *LOCKSS* (Lots of Copies Keep Stuff Safe) для захищеного та надійного архівування журналу. *LOCKSS* – це програмний засіб з відкритим вихідним кодом, розроблений Бібліотекою Стенфордського університету, що дозволяє бібліотекам забезпечувати збереження окремих Web-журналів, регулярно перевіряючи їх Web-сайти на наявність нового опублікованого контенту та архівуючи цей контент. Кожен архів постійно перевіряється на відповідність іншим. Якщо контент виявляється пошкодженим або втраченим, інші архіви використовуються для його відновлення. Редакція дозволяє цим бібліотекам створювати архіви журналу з метою збереження та подальшого відновлення матеріалів у випадку їх втрати.

Додатково, всі файли періодично архівуються та зберігаються в Національній бібліотеці України імені В. І. Вернадського, м. Київ, Україна. Станом на лютий 2016 р. журнал займає 6 місце у «Рейтингу наукових періодичних видань України», складеному Національною бібліотекою України імені В. І. Вернадського. За даними Google Scholar станом на грудень 2016 р.: кількість цитувань статей журналу – 4180; h-індекс – 27; i10-індекс – 122.

Електронний документ – документ, інформація в якому зафіксована у вигляді електронних даних, включаючи обов'язкові реквізити документа. Електронний документ може бути створений, переданий, збережений і перетворений електронними засобами у візуальну форму. Візуальною формою подання електронного документа є відображення даних, які він містить, електронними засобами або на папері у формі, придатній для приймання його змісту людиною.

Електронний документообіг (*обіг електронних документів*) – сукупність процесів створення, оброблення, правлення, передавання, одержання, зберігання, використання та знищення електронних документів, які виконуються із застосуванням перевірки цілісності та у разі необхідності з підтвердженням факту одержання таких документів.

Електронний освітній (навчальний) ресурс (*EOP*) (англ. *Digital learning objects; DLO*) – навчальні, наукові, інформаційні, довідкові матеріали та засоби, розроблені в електронній формі і представлені на носіях будь-якого типу або розміщені у комп'ютерних мережах, які відтворюються за допомогою електронних цифрових технічних засобів і необхідні для ефективної організації навчально-виховного процесу в частині, що стосується його наповнення якісними навчально-методичними матеріалами. EOP є важливим інструментом навчально-виховного процесу, має навчально-методичне призначення та використовується

для забезпечення навчальної діяльності вихованців, учнів, студентів і вважається одним з головних елементів інформаційно-освітнього середовища. Метою створення ЕОР є змістове наповнення освітнього простору, забезпечення рівного доступу учасників навчально-виховного процесу до якісних навчальних та методичних матеріалів незалежно від місця їх проживання та форми навчання, створених на основі інформаційно-комунікаційних технологій.

Електронні бібліометричні системи – автоматизовані інформаційні системи, за допомогою яких здійснюється формування джерельної бази наукової продукції, опублікованої за результатами науково-педагогічних досліджень, та статистичне опрацювання і подання бібліометричних показників. Нині бібліометричні системи не лише автоматично визначають індекси цитування праць науковця або колективу науковців, а й дозволяють ранжувати відповідні індекси, що дозволяє визначати їх як засоби для оцінювання науково-педагогічної діяльності.

Електронні журнальні системи відкритого доступу – системи вільнопоширюваного програмного забезпечення, за допомогою яких можна здійснювати організацію та управління повним циклом видавничого процесу від завантаження рукопису на сайт, рецензування, літературного редагування до його публікації, збереження, поширення та індексації.

Електронно-бібліотечна система – сукупність електронних документів, що використовуються в освітньому процесі, об'єднаних за тематичними і цільовими ознаками, забезпечених додатковими сервісами, що полегшують пошук документів і роботу з ними, і відповідають всім вимогам державних освітніх стандартів вищої професійної освіти нового покоління.

Є

Єдиний інформаційний простір системи освіти – включає в себе ознаки базової технології інформаційного суспільства, особливості використання при побудові систем відкритої освіти та відображає наявність спеціально створених і цілеспрямованих на певні цілі однотипних мережних електронних ресурсів, існування яких передбачає можливість їх спільного використання деякою категорією користувачів, зокрема при здійсненні наукової діяльності (за Биковим В. Ю.).

З

Запит – певним чином складений набір слів, словосполучень і службових символів, що характеризує інформацію, яку хоче знайти користувач.

Засіб навчання – це матеріальний або ідеальний об'єкт, який «розміщено» між учителем та учнем і використовується для засвоєння знань, формування досвіду пізнавальної та практичної діяльності. Засіб навчання суттєво впливає на якість знань учнів, їх розумовий розвиток та професійне становлення. Отже, засоби навчання – це різноманітні матеріали і знаряддя навчального процесу, завдяки яким більш успішно і за короткий час досягаються визначені цілі навчання. До засобів навчання належать: підручники, навчальні посібники, дидактичні матеріали, технічні засоби, обладнання, станки, навчальні кабінети,

лабораторії, комп'ютерні засоби та інші засоби масової комунікації. Засобами навчання можуть також слугувати реальні об'єкти, виробництво, споруди. Дидактичні засоби як і методи, форми, є частиною педагогічної системи. Вони виконують такі основні функції: інформаційну, засвоєння нового матеріалу, контрольну. Вибір засобів навчання залежить від дидактичної концепції, мети, змісту, методів і умов навчального процесу. В науці немає загальноприйнятої класифікації дидактичних засобів.

Прості засоби: 1) словесні: підручники, навчальні посібники тощо; 2) прості візуальні засоби: реальні предмети, моделі, картини тощо.

Складні засоби: 1) механічні візуальні пристрої: діаскоп, мікроскоп, кодоскоп та інші; 2) аудіальні засоби: програвач, магнітофон, радіо; 3) аудіовізуальні: звуковий фільм, телебачення, відео; 4) засоби, що автоматизують процес навчання: лінгвістичні кабінети, комп'ютери, інформаційні системи, телекомунікаційні мережі.

Збірник наукових праць «Інформаційні технології в освіті» (<http://ite.kspu.edu/home>) – засновником (2008 р.) є Херсонським державним університетом спільно з Інститутом інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України, видається 4 рази на рік. У виданні публікуються статі, що присвячені науковим, методичним, організаційним і технологічним аспектам розробки, прийняття і застосування ІКТ для управління вищими і середніми навчальними закладами. У журналі також публікуються статті, що присвячені вирішенню наукових, дидактичних, організаційних і технологічних проблем, спрямованих на створення, розповсюдження, і використання ІКТ та відповідного програмного забезпечення у викладанні й навчанні. Збірник наукових праць «Інформаційні технології в освіті» станом на грудень 2016 р. за даними системи «Бібліометрика української науки» журнал займає 22 місце у «Рейтингу наукових періодичних видань, що мають бібліометричні профілі», що складений НБУ ім. В. І. Вернадського. За даними Google Scholar станом на грудень 2016 р.: кількість цитувань статей журналу – 1401; h-індекс – 17; i10-індекс – 35.

Змішане навчання – це поєднання **онлайн та офлайн-навчання** у один ланцюжок, що створює «навчальний досвід» учня та самодостатній логічний курс чи предмет. При змішаному навчанні інструкції/теорія, яку учень опрацьовує онлайн (чи то у формі самостійного прочитання матеріалів, чи при перегляді демонстраційних відео, чи при перегляді відеозапису лекції вчителя, чи у формі гри), знаходять своє застосування офлайн (тобто у приміщенні школи під час занять). Всі активності та заняття, що відбуваються в школі, мають поєднуватись та на практиці закріплювати знання, здобуті учнем при самостійній роботі онлайн. Під *навчанням онлайн* розуміється формат навчання учня за комп'ютером чи мобільним пристроєм, при чому учень сам обирає місце для навчання, контролює час, ритм та послідовність виконуваних завдань. *Навчання офлайн* – взаємодія учня з вчителем та однокласниками/колегами по проекту. Під *форматом навчання* розуміється онлайн чи офлайн навчання; формати офлайн навчання включають роботу у групових проектах, індивідуальні консультації, лекції, семінари, дискусії та ін. (тобто будь-яка взаємодія, що відбувається в реальному часі без посередництва технологій). *Змішане навчання (blended learning)* – це

формальна, структурована та логічна навчальна програма, у якій: 1) учні/студенти проходять хоча б частину курсів (курсу) онлайн, при цьому вони самі контролюють час, місце, ритм та послідовність виконуваних завдань; 2) хоча б частина курсів (курсу) відбувається у фізичному навчальному просторі (школі) у групі з такими ж учнями та вчителем (це обов'язкова умова для успіху змішаного навчання, адже вона веде за собою соціально-адаптаційний аспект школи); 3) різні формати навчання учня логічно поєднані, щоб забезпечити інтегрований та успішний «досвід навчання».

Зручність застосування (*юзабіліті*) – це ефективність, рентабельність і задоволення, з яким користувачі можуть виконати ті чи інші завдання в заданому середовищі. Сфера діяльності, спрямована на створення зручних з точки зору користувача Web-ресурсів.

I

ІКТ-компетентність – це підтверджена здатність особистості автономно і відповідально використовувати на практиці ІКТ для задоволення власних індивідуальних потреб і розв'язування суспільно значущих, зокрема професійних, задач у певній предметній галузі або виді діяльності.

ІК-компетентність наукових працівників – 1) підтверджена здатність особистості на основі сформованих знань, умінь, навичок і ставлень автономно та відповідально використовувати засоби ІКТ для підтримки наукової діяльності (наприклад, в галузі педагогічних наук), соціальної взаємодії та поведінки в інформаційному науково-освітньому просторі; 2) це підтвержені здатність, уміння та ставлення науковця щодо автономного використання ІКТ для відповідальної соціальної взаємодії і поведінки в інформаційному науковому просторі для наукової діяльності та індивідуальних потреб, результатом якої є нові знання, продукти та ін.

Імпакт-фактор – є кількісним показником впливовості наукового видання, на підставі якого виявляються зміни, що відбуваються (можуть відбуватися) у відповідній предметній галузі науки. Також, він є формальним чисельним показником важливості наукового журналу, що щорічно розраховує Інститут наукової інформації (Institute for Scientific Information, ISI), й оприлюднюється у виданні Journal Citation Report. Він вказує на те, скільки разів у середньому цитується кожна опублікована в журналі стаття протягом двох наступних років після виходу. Також існують *універсальний* та *класичний* імпакт-фактор, останній обчислюється за трирічний період і розраховується як усереднене співвідношення кількості цитувань статей журналу протягом поточного року до загальної кількості статей, надрукованих в цьому журналі за попередні два роки. Значення імпакт-фактору залежить від кількості журналів в наукометричній базі, за публікаціями яких здійснюється підрахунок.

Індекс Гірша – кількісний показник характеристики продуктивності вченого за весь період його діяльності. Індекс Гірша або h-індекс – це найбільше ціле число h , яке вказує, що автор опублікував щонайменше h статей, кожна з яких процитована хоча б h разів. Ці h статей отримали назву ядро Гірша або h-ядро. Щоб потрапити до ядра Гірша, статтю мають процитувати принаймні h разів.

Індексування – процес переведення інформації, отриманої після резюмування, в форму, що забезпечує ефективний розподілений пошук.

Індекс цитувань (*Science Citation Index, SCI*) – показник, уведений Інститутом наукової інформації (Institute for Scientific Information, ISI), що активно використовується світовою науковою громадою з метою оцінювання роботи вчених та наукових колективів. Також, вказує на вплив окремих учених чи організації на світову науку, оцінюючи якість проведених наукових досліджень. В свою чергу «індекс Хірша» (*h-індекс*) – визначає продуктивність окремого ученого чи наукового колективу на основі співвідношення кількості публікацій до кількості цитувань цих публікацій.

Індекс цитування наукових статей (*Science Citation Index – SCI*) – це база даних цитованих наукових публікацій, кожна з яких супроводжується кількісним показником посилань.

Ініціативи відкритих архівів (англ. *Open Archives Initiative (OAI)*) (<http://www.openarchives.org/>) – розробляються та підтримуються стандарти інтероперабельності з метою ефективного поширення електронних ресурсів, а також доступності обміну науковими відомостями й даними. Мета цієї технології – забезпечення віртуальної інтеграції незалежно створених і автономно підтримуваних джерел інформаційних об'єктів, насамперед, текстових документів. Інтегровані інтерактивні джерела інформаційних об'єктів називаються відкритими архівами. Контент кожного архіву складається з інформаційних об'єктів, що доступні у Web-середовищі. Адміністрування його ресурсів виконується автономно та незалежно від інших архівів, адміністратор архіву визначає організацію їх зберігання та політику доступу до його ресурсів. Кожен архів включає колекції інформаційних об'єктів та репозитарій метаданих, що описують колекції інформаційних об'єктів, що входять до нього. Метадані можуть створюватися в репозитарії вручну або автоматично.

Інтелектуальна власність (*IB*, англ. *intellectual property*) – результат інтелектуальної, творчої діяльності однієї людини (автора, виконавця, винахідника та ін.) або кількох осіб.

Інтероперабельність (англ. *Interoperability* – здатність до взаємодії) – здатність продукту або системи, інтерфейси яких повністю відкриті, взаємодіяти і функціонувати з іншими продуктами або системами без будь-яких обмежень доступу та реалізації.

Інформатизація освіти (ІО) – сукупність взаємопов'язаних організаційно-правових, соціально-економічних, навчально-методичних, науково-технічних, виробничих та управлінських процесів спрямованих на задоволення інформаційних, обчислювальних і телекомунікаційних потреб (інших потреб, що пов'язані із впровадженням методів і засобів інформаційно-комунікаційних технологій – ІКТ) учасників навчально-виховного процесу, а також тих, хто цим процесом управляє та його забезпечує (в тому числі здійснює його науково-методичний супровід і розвиток). Тобто, ІО передбачає реалізацію комплексу системних заходів, спрямованих на забезпечення використання суб'єктами системи освіти вірогідного, вичерпного і своєчасного знання при здійсненні ними усіх видів діяльності. Інформатизація освіти є більш широким поняттям,

ніж комп'ютеризація освіти, а процес ІО включає процес її комп'ютеризації (за Биковим В. Ю.). *Інформатизація навчального процесу* суттєво просуває вперед вирішення проблем гуманітаризації освіти з огляду на те, що одними із найважливіших гуманітарних проблем є проблеми спілкування людей, доступу до знань, отримання своєчасної, вірогідної та вичерпної інформації, передбачення наслідків прийраних рішень, збереження і захисту навколишнього середовища, соціального благоустрою (за Жалдаком М. І.).

Інформаційна система (англ. *Information system*) – 1) організаційно впорядкована сукупність документів (масивів документів) та інформаційних технологій, зокрема, з використанням засобів обчислювальної техніки і зв'язку, що реалізують інформаційні процеси. Такі системи призначені для зберігання, пошуку, розповсюдження, опрацювання та надання відомостей/даних; 2) сукупність елементів (матеріальних або ідеальних) певним чином пов'язаних між собою, що утворюють деяку цілісність. Поняття системи у відношенні Інтернет використовується дуже широко, має безліч смислових значень і найчастіше належить до взаємопов'язаного набору засобів технічного і програмного забезпечення, а також організаційно упорядкованої сукупності документів; 3) сукупність організаційних і технічних засобів для збереження та обробки інформації з метою забезпечення інформаційних потреб користувачів. Інформаційні системи діють в Україні під назвою «автоматизовані системи».

Інформаційне наповнення сайту (англ. *content, vміст*) – це та інформація, яку розробник складає самостійно або копіює з дотриманням відповідних законностей.

Інформаційний запит – вираз потреби в інформації при зверненні до системи науково-технічної інформації.

Інформаційний пошук – пошук документів, відомостей, метаданих щодо фактів, відповідних інформаційному запиту.

Інформаційно-комунікаційні технології (*ІКТ*, від англ. *Information and communications technology, ICT*) – 1) це сукупність методів, засобів і прийомів, що використовуються для збирання, систематизації, зберігання, опрацювання, передавання, подання різних повідомлень і даних за допомогою засобів обчислювальної техніки та зв'язку; 2) часто використовується як синонім до інформаційних технологій (ІТ), хоча ІКТ це загальніший термін, який підкреслює роль уніфікованих технологій та інтеграцію телекомунікацій (телефонних ліній та бездротових з'єднань), комп'ютерів, підпрограмного забезпечення, програмного забезпечення, накопичувальних та аудіовізуальних систем, що дозволяють користувачам створювати, одержувати доступ, зберігати, передавати та змінювати інформацію. ІКТ складається з ІТ, а також телекомунікацій, медіа-трансляцій, усіх видів аудіо і відеообробки, передачі, мережних функцій управління та моніторингу. Вираз вперше було використано в 1997 р. у доповіді Денніса Стівенсона для уряду Великої Британії, який посприяв створенню нового Національного навчального плану Великої Британії в 2000 р.

Інформаційно-пошукова мова – мова, призначена для вираження змісту документів або запитів або опису фактів з метою подальшого пошуку.

Інформаційно-пошукова система (ПС) – це різновид автоматизованих інформаційних систем, в яких завершальне опрацювання даних не передбачається. Ця система призначена для оперативного пошуку сукупності інформаційно-пошукового масиву, пошуку текстів (документів, їх частин, фактографічних записів) в сховищах (базах даних) за формальними характеристиками. Тому в роботі ПС можна виділити два основних етапи: перший – збір і зберігання інформації, другий – пошук і видача інформації користувачам.

Інформаційно-пошуковий масів – упорядкована сукупність документів, фактів або відомостей про них.

Інформаційно-пошуковий тезаурус (ІПТ) – нормативний словник дескрипторів і ключових слів із зафіксованими парадигматичними відносинами, призначений для координатного індексування документів та інформаційних запитів.

Інформаційний ресурс – сукупність документів у інформаційних системах (архівах, бібліотеках, банках даних тощо) чи інформаційних продуктів певного призначення, що необхідні для забезпечення інформаційних потреб споживачів у визначеній сфері діяльності. *Інформаційно-бібліотечним ресурсом* називають: інформаційний ресурс автоматизованих бібліотечних систем; сервіс, притаманний функціонуванню бібліотечних систем. *Електронний інформаційний ресурс* зберігається в електронному форматі та може бути знайдений та перетворений засобами електронної мережі або іншої електронної технології опрацювання даних (наприклад, CD-ROM).

Інформаційно-аналітична підтримка педагогічних досліджень – система, що забезпечує за допомогою ІКТ наукових працівників необхідними відомостями і даними для проведення науково-дослідної діяльності, збереження конфіденційності, цілісності та доступності інформації та інструментарієм для аналізу якісних і кількісних показників щодо наукової продукції для швидкого відбору, оцінювання відомостей і даних (за Спіріним О. М.). Наразі тлумачення поняття «*інформаційно-аналітична підтримка наукових досліджень*» є дискусійним і актуальним для наукової спільноти. Аналітична підтримка педагогічних досліджень має забезпечувати наукових працівників інструментарієм для аналізу якісних і кількісних показників щодо наукової продукції (монографій, посібників, статей та ін.), що дозволить їм швидко відбирати, оцінювати та створювати нові відомості та дані для науково-дослідної роботи.

Інформаційно-комунікаційна підтримка наукової діяльності – допомога та сприяння суб'єктам наукової діяльності в оприлюдненні, розповсюдженні та використанні наукових результатів засобами ІКТ, поняття інформаційна підтримка є забезпеченням за допомогою ІКТ наукових працівників необхідними відомостями і даними для проведення науково-дослідної діяльності та збереження конфіденційності, цілісності та доступності даних.

Інформальна освіта – неофіційна, самоорганізована (самоосвіта), індивідуальна пізнавальна діяльність (життєвий, соціальний досвід); неорганізоване опанування інформації, що зазвичай не має цілеспрямованості.

Ідентифікатор ID (англ. *identifier*) – унікальне поєднання імені та пароля користувача для забезпечення процесу його ідентифікації.

Індексція сайту – процес занесення вмісту сайту в базу даних пошукової системи для подальшого її застосування в пошуковій видачі.

Індивідуальний стиль діяльності – стійка індивідуально-специфічна система психологічних засобів, прийомів, навичок, методів, способів виконання тієї чи іншої діяльності. Можливість різних індивідуальних стилів діяльності визначена в існуванні “зони операційної невизначеності”, що допускає вибір різних способів виконання однієї діяльності. Інтенсивність мотивації якої-небудь діяльності визначає наявність і ступінь виразності індивідуального стилю діяльності. Він дозволяє людям з різними індивідуально-типологічними особливостями нервової системи, різною структурою здібностей, темпераменту, характеру домагатися рівної ефективності при виконанні однієї і тієї ж діяльності різними способами, компенсуючи при цьому індивідуальні особливості, що перешкоджають досягненню успіху. У той же час індивідуальний стиль діяльності може бути неоптимальним з погляду ефективності діяльності. Найбільш загально визнаними формальними ознаками індивідуального стилю діяльності можна вважати наступні: стійка система прийомів і способів діяльності; система обумовлена визначеними особистими якостями; ця система є засобом пристосування до об’єктивних вимог. Отже, у вузькому значенні індивідуальний стиль діяльності – це обумовлена типологічними особливостями стійка система способів, що складається у людини, яка прагне до найкращого здійснення даної діяльності. При цьому, говорячи про способи, не обов’язково мати на увазі тільки виконавчі й тим більше рухові акти – це і гностичні, орієнтовані дії і зміна функціональних станів, якщо вони виступають як засіб досягнення мети (наприклад, «самозбудження» у деяких ораторів, акторів). Інакше кажучи, індивідуальний стиль – це індивідуально-своєрідна система психологічних засобів, до яких свідомо або стихійно вдається людина з метою найкращого зрівноважування своєї (типологічно обумовленої) індивідуальності з предметними, зовнішніми умовами діяльності. *Індивідуальний стиль діяльності* дозволяє людям з різними особливостями нервової системи, з різним характером і темпераментом домагатися однакової ефективності при виконанні роботи різними способами.

Індивідуальність (лат. *Individuitas* – неподільність) – сукупність своєрідних особливостей і певних властивостей людини, які характеризують її неповторність і виявляються у рисах характеру, у специфіці інтересів, якостей, що відрізняють одну людину від іншої. Індивідуальність визначає людину як автора власного життя, як творця унікального життєвого шляху, носія багатогранної неповторності, авторського світобачення. Індивідуальність визначається витвореною нею духовно-практичною реальністю, що є сукупним результатом саморефлексії, совісті як особистого морального імперативу добра, віри як засобу поєднання макро- і мікрокосму, що породжує людину духову. Це неповторні якості окремої людини, своєрідні особливості, які належать тільки їй.

Інтернет-послуги – послуги користувачам щодо забезпечення доступу в мережу, розробки, організаційного та інформаційного супроводу інтернет-ресурсів, розробки та розміщення реклами в мережі.

Інтернет, «Всесвітня мережа», «Глобальна мережа», «Всесвітня павутина» – відкрита світова комунікаційна інфраструктура, що складається з взаємозалежних комп'ютерних мереж, що забезпечує доступ до віддаленої інформації і обмін інформацією між комп'ютерами. У глобальну мережу входять урядові, академічні, комерційні, військові і корпоративні мережі всього світу. Всесвітня система добровільно об'єднаних комп'ютерних мереж, побудована на використанні протоколу IP і маршрутизації пакетів даних. Інтернет утворює всесвітнє (єдине) інформаційне середовище – спосіб організації оцифрованої інформації. Інтернет служить фізичною основою для Всесвітньої павутини. У буденній мові в даний час Web, Web-сервер, Internet, Інтернет – майже синоніми і вживаються без розділення понять.

Інтерфейс – комплекс умов, що забезпечують взаємодію об'єктів в навколишньому, в т.ч. інформаційному просторі.

Інтранет – внутрішня приватна мережа організації, Intranet-мережі захищені від загального доступу і використовуються в якості сховищ інформації; важливо, що інформація в них зберігається в тому ж форматі, що і в World Wide Web.

Інформатизація – організаційний, соціально-економічний і науково-технічний процес створення оптимальних умов для задоволення інформаційних потреб і реалізації прав громадян, органів державної влади, органів місцевого самоврядування, організацій, громадських об'єднань на основі формування і використання інформаційних ресурсів.

Інформаційна безпека – стан захищеності систем обробки і зберігання даних, при якому забезпечено конфіденційність, доступність і цілісність інформації, або комплекс заходів, спрямованих на забезпечення захищеності інформації від несанкціонованого доступу, використання, оприлюднення, руйнування, внесення змін, ознайомлення, перевірки, запису чи знищення (у цьому значенні частіше використовують термін «захист інформації»). Поняття інформаційної безпеки не обмежується безпекою технічних інформаційних систем чи безпекою інформації у чисельному чи електронному вигляді, а стосується усіх аспектів захисту даних чи інформації незалежно від форми, у якій вони перебувають. *Забезпечення інформаційної безпеки особистості* – це взаємопов'язана сукупність заходів, засобів і методів захисту, призначених для досягнення стану захищеності життєво важливих інтересів особистості у комп'ютерно орієнтованому навчальному середовищі. Умовою забезпечення інформаційної безпеки особистості є створення безпечного комп'ютерно орієнтованого середовища. Метою і результатом має слугувати формування інформаційно безпечної особистості.

Інформаційна компетентність (ІК) – є сукупністю інформаційної та комп'ютерно-технологічної складових. Інформаційна компетентність вчителя передбачає широке використання комп'ютерної техніки, електронних варіантів навчальних матеріалів, навчальних програм, педагогічних технологій творчого характеру. Вчитель повинен володіти необхідною підготовкою для конкретної

диференціації можливостей учнів залежно від індивідуальних особливостей, мотивації, вікових і психологічних особливостей. ІК – одна з основних компетентностей сучасного педагога, що має об'єктивну і суб'єктивну сторони. Об'єктивна сторона виражається у вимогах, які суспільство пред'являє до професійної діяльності педагога. Суб'єктивна сторона ІК визначається індивідуальністю вчителя, його професійною діяльністю, особливостями мотивації у вдосконаленні та розвитку педагогічної майстерності. Можна виділити наступні рівні формування інформаційної компетентності: рівень споживача інформації; рівень користувача комп'ютером; рівень логічного функціонування і знання характеристик устаткування; рівень наочно-специфічних завдань на основі творчого підходу.

Інформаційна культура вчителя – інтегральний показник рівня його досконалості в інформаційній сфері діяльності, що проявляється в специфіці педагогічної діяльності та системі професійних якостей вчителя. Також, інформаційну культуру можна визначити як особливий соціальний механізм трансляції значущої інформації, тобто як спосіб діяльності, що спрямований на накопичення, збереження та передачу ідей, знань і матеріально-духовних цінностей.

Інформаційна технологія – сукупність методів, виробничих і програмно-технологічних засобів, об'єднаних у технологічний ланцюжок, що забезпечує збір, зберігання, обробку, висновок і поширення інформації для зниження трудомісткості процесів використання інформаційних ресурсів, підвищення надійності та оперативності.

Інформаційний ресурс – окремі документи і масиви документів в інформаційних системах (бібліотеках, архівах, фондах, банках даних).

Інформаційно-пошукова система – система, призначена для пошуку документів в інформаційних масивах, базах даних і всієї сукупності інформаційних ресурсів.

К

Коефіцієнт впливовості (також *імпакт-фактор* від англ. *impact-factor*) – коефіцієнт співвідношення цитування наукових журналів. Часто використовується як оцінка важливості журналу в певній галузі.

Компетентність – динамічна комбінація знань, вмінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, яка визначає здатність особи успішно здійснювати професійну та подальшу навчальну діяльність і є результатом навчання на певному рівні вищої освіти;

Комуникант – відправник документного повідомлення, що починає акт комунікації (автор повідомлення).

Комунікát – документне повідомлення. Документну комунікацію можна вважати такою, що відбулася тільки у тому випадку, коли реципієнт (споживач) одержав закодовану на матеріальному носії інформацію, відправлену комунікантом.

Комунікативність – 1) сукупність істотних, відносно стійких властивостей особистості, що сприяють успішному прийому, розумінню, засвоєнню, використанню й передаванню інформації. 2) процес взаємодії між людьми, в ході якої виникають, виявляються і формуються міжособові стосунки.

Комунікаційна мережа – система фізичних каналів зв'язку і комутаційного устаткування, що реалізовує той або інший низькорівневий протокол передачі даних.

Комунікація – спілкування, обмін інформацією, взаємодія один з одним.

Контент, вміст – змістовна частина інформаційних ресурсів. Будь-яке інформаційно значиме наповнення сервера, інформаційного комплексу – тексти, графіка, мультимедіа. Простіше кажучи, інформаційний вміст Web-сторінок.

Контроль – діяльність системи з надання різних рівнів привілеїв доступу до інформації, її захисту, щодо ведення бюджетів користувачів.

Користувач ЕБ – суб'єкт, який звертається до ЕБ за отриманням необхідної йому інформації і користується нею.

М

Мережна технологія – це узгоджений набір стандартних протоколів та програмно-апаратних засобів, що їх реалізують, достатній для побудови обчислювальної мережі.

Мережний протокол – заснований на стандартах набір правил, що визначає принципи взаємодії комп'ютерів в мережі. Протокол задає загальні правила взаємодії різноманітних програм, мережних вузлів чи систем і створює таким чином єдиний простір передачі. Найпоширенішою системою класифікації мережних протоколів (і способів мережного зв'язку загалом) є модель OSI, відповідно до якої протоколи поділяються на 7 рівнів за своїм призначенням – від фізичного (формування й розпізнавання електричних або інших сигналів) до прикладного (API застосунків для передачі інформації).

Мережні технології відкритих систем – це спеціальні технології, що підтримують глобальну інформаційну мережу в Інтернет-просторі та надають до неї відкритий безоплатний доступ; функціонують на відкритих стандартах чи вільному програмному забезпеченні. *Мережні технології відкритих систем освітнього призначення* – такі програмні засоби електронних відкритих систем, за допомогою яких здійснюється: персональне і колективне використання цих систем або їх сервісів для освітніх цілей, мережна взаємодія користувачів з метою забезпечення навчальної комунікації та спільної навчальної діяльності, інформаційна підтримка навчально-виховного процесу у мережному середовищі тощо. Мережні технології відкритих систем включають: освітні та наукові інформаційні мережі, електронні бібліотеки, автоматизовані системи перевірки унікальності текстів, електронні соціальні мережі, технології дистанційного та мобільного навчання, автоматизації досліджень і розробок тощо.

Метод дослідження – нормативний обґрунтований спосіб проведення наукового дослідження. Це шлях наукового пізнання, який впливає із загальних теоретичних уявлень про сутність об'єкта дослідження. Розуміння, визначення і

вибір методів дослідження залежать від загальнонаукової і конкретно-наукової методології.

Методика дослідження – конкретне втілення методу дослідження; вироблений спосіб організації взаємодії суб'єкта та об'єкта дослідження на основі конкретного матеріалу і визначеної процедури. У методиці дослідження конкретизується мета, предмет дослідження, а також показники вимірюваного явища, умови проведення роботи, засоби фіксації експериментальних показників і процедура аналізу та інтерпретації одержаних даних.

Методична система освіти – це впорядкована сукупність взаємозв'язаних і взаємообумовлених методів, форм і засобів планування і проведення, контролю, аналізу, коректування навчального процесу, направлених на підвищення ефективності навчання. Характерні риси сучасної методичної системи навчання: науково обґрунтоване планування процесу навчання; єдність і взаємопроникнення теоретичної і практичної підготовки; високий рівень трудності й швидкий темп вивчення учбового матеріалу; максимальна активність і достатня самостійність тих, що навчаються; поєднання індивідуальної і колективної діяльності; насиченість учбового процесу технічними засобами навчання; комплексний підхід до вивчення різних предметів.

Міжнародний тиждень Відкритого доступу – Міжнародний Тиждень Відкритого Доступу, присвячений Руху Відкритого Доступу до наукової інформації, проводиться, як правило, щороку у останній тиждень жовтня. Ініційований Коаліцією наукових видань та академічних ресурсів (SPARC) та підтриманий понад 2000 прибічниками з усього світу, надає можливість краще ознайомитись з перевагами Відкритого Доступу, обмінятися досвідом, ідеями щодо впровадження Відкритого Доступу та допомагає розширити коло учасників руху Відкритого Доступу. Щороку бібліотеки (академічні, дослідницькі, публічні), університети, інші громадські організації та професійні спільноти використовують Тиждень Відкритого Доступу як цінну платформу для зустрічей, а також, для того щоб оголосити важливі повідомлення про подальший розвиток Руху Відкритого Доступу. Цей тиждень слугує стартовим майданчиком для нових видавничих фондів, що підтримують Рух Відкритого Доступу, для проголошення політик відкритого доступу, матеріалів, у яких мова йде про соціальні та економічні переваги Відкритого Доступу. Дати проведення Міжнародного тижня Відкритого доступу: 14 жовтня 2007; 14 жовтня 2008; 19-23 жовтня 2009; 18-24 жовтня 2010; 24-30 жовтня 2011; 22-28 жовтня 2012; 21-27 жовтня 2013; 20-26 жовтня 2014; 19-25 жовтня 2015; 24-30 жовтня 2016.

Мітки (теги) – ключові слова, що описують даний об'єкт або відносять його до якої-небудь категорії. Це свого роду мітки, які присвоюються об'єкту, щоб визначити його місце серед інших об'єктів.

Моніторинг – у педагогіці контроль з періодичним спостереженням за об'єктом дослідження на предмет відповідності бажаному результату.

Моніторинг освітній – це супроводжуюче оцінювання і поточна регуляція будь-якого процесу в освіті. До основних етапів проведення моніторингового дослідження відносяться:

I етап. Визначення мети та планування дослідження: визначення мети й завдань дослідження; визначення об'єктів дослідження; розрахунок та формування вибірки; побудова графіка дослідження (визначення термінів і процедур дослідження, підбір та підготування (навчання) координаторів дослідження); визначення критеріїв і показників оцінювання; вибір методів дослідження й узагальнення статистичної інформації.

II етап. Розроблення інструментарію: розроблення вимірникового інструментарію (тестів, анкет, їх апробація, одержання стандартизованого інструментарію); підготування інструктивно-методичних матеріалів для координаторів дослідження всіх рівнів і його учасників; вибір статистичних і математичних методів опрацювання та обрахунку одержаних результатів дослідження.

III етап. Проведення дослідження: пілотне дослідження (підготовка учасників, їх інструктаж); опрацювання результатів, виявлення й аналіз помилок, оцінювання похибок; основне дослідження.

IV етап. Збір та опрацювання результатів

V етап. Аналіз та інтерпретація результатів дослідження: узагальнення статистичної інформації; виявлення чинників впливу; виявлення кореляції між чинниками впливу; оцінювання отриманих результатів аналізу, їх інтерпретація, підготування висновків; формулювання рекомендацій щодо корегувальної роботи, усунення негативних чинників, формування освітньої політики; оприлюднення результатів дослідження.

Моніторинг упровадження результатів науково-дослідних робіт – регулярне відстеження його перебігу шляхом збирання, опрацювання, зберігання та подання відомостей щодо кількісних і якісних показників оприлюднення, розповсюдження та використання продукції, підготовленої в межах таких робіт. Також, вчені моніторингом упровадження результатів науково-педагогічних досліджень вважають процес регулярного відстеження результатів і характеру виконання певних етапів науково-педагогічних досліджень та впровадження їх результатів у освітню і науково-педагогічну практику. Адже, передбачається збирання і зберігання відомостей – встановлених кількісних та якісних показників, що характеризують перебіг виконання й впровадження результатів науково-педагогічних досліджень, їх аналітичне опрацювання з метою визначення обсягів і характеру оприлюднення, розповсюдження та використання наукової продукції, створеної протягом проведення таких досліджень, зазначено у роботі.

Мотивація професійного рózвику – процес спонукування фахівця до активної професійної діяльності, спрямованої на отримання нового якісного результату і сфокусованої на досягненні особистого сенсу в професії.

Мультимедіа (лат. *Multum+Medium*) – взаємодія візуальних і аудіо ефектів під керуванням інтерактивного програмного забезпечення. Концепція інтерфейсу користувача, що передбачає інтегроване використання інформації в різноманітному вигляді. Зазвичай означає поєднання тексту, звуку і графіки, анімації, відео та ін. Комбінування різних форм представлення інформації на одному носіїві (текстової, звукової і графічної або останнім часом – анімації і відео). Характерна особливість мультимедійних Web-вузлів і компакт-дисків –

гіперпосилання. Поняття, що означає сполучення звукових, текстових і цифрових сигналів, а також нерухомих і рухомих образів. Мультимедійна база даних вміщує текстову і образну інформацію, відеокліпи і таблиці та ін. *Мультимедійна презентація* може бути продемонстрована через проектор або ж на іншому локальному пристрої відтворення. Вона може бути завантажена з Інтернету на комп'ютер користувача або відтворена за допомогою технологій потокової передачі даних. Трансляція презентації може бути як «живою», так і попередньо записаною. Широкомовна трансляція або запис може бути заснований на аналогових або ж електронних технологіях зберігання й передачі інформації.

Н

Наукова діяльність – інтелектуальна творча діяльність, спрямована на одержання нових знань та (або) пошук шляхів їх застосування, основними видами якої є фундаментальні та прикладні наукові дослідження.

Наукова продукція – науковий та (або) науково-технічний (прикладний) результат, призначений для реалізації.

Наукова публікація – це опублікований опис наукового дослідження, що містить аналіз сутності певної наукової проблеми, методи і результати її дослідження, науково обгрунтовані висновки. Вона відображає основний зміст, новизну наукового дослідження і фіксує завершення певного етапу дослідження або роботи в цілому. Крім цього, публікація забезпечує первинною науковою інформацією суспільство, сповіщає наукове співтовариство про появу нового наукового знання і передає індивідуальний результат у загальне надбання. Існують такі види наукових публікацій: монографія, стаття, автореферат, препринт, тези доповідей, наукова доповідь, збірник наукових праць.

Завданням наукової публікації є ознайомлення наукової спільноти з результатами актуальних досліджень окремих вчених та груп науковців. Публікації, як правило, передують процес наукового рецензування, що здійснюється незалежними фахівцями. Наукові публікації є найбільш авторитетним та об'єктивним джерелом відомостей. Наукові публікації виходять друком у формі друкованих (паперових) або електронних видань.

Головні функції наукової публікації:

- оприлюднення результатів наукової роботи;
- сприяння встановленню пріоритету автора при аналогічних за змістом наукових статтях;
- свідчення про особистий внесок дослідника в розробку наукової проблеми;
- підтвердження достовірності основних результатів і висновків наукової роботи, її новизни та наукового рівня, оскільки після виходу в світ публікація стає об'єктом вивчення й оцінки широкою науковою громадськістю;
- підтвердження факту апробації та впровадження результатів і висновків дисертації;
- відображення основного змісту, наукового рівня та новизни дослідження;
- забезпечення первинною науковою інформацією суспільства, повідомлення про появу нового наукового знання, передача його у загальне користування.

Наукова робота – наукові дослідження та науково-технічні (експериментальні) розробки, проведені з метою одержання наукового, науково-технічного (прикладного) результату. Основними видами наукової (науково-технічної) роботи є науково-дослідні, дослідно-конструкторські, проектно-конструкторські, дослідно-технологічні, технологічні, пошукові та проектно-пошукові роботи, виготовлення дослідних зразків або партій науково-технічної продукції, а також інші роботи, пов'язані з доведенням нових наукових і науково-технічних знань до стадії практичного використання.

Наукова установа – юридична особа незалежно від організаційно-правової форми та форми власності, утворена в установленому законодавством порядку, для якої наукова та (або) науково-технічна діяльність є основною. *Основна діяльність наукових установ* – проведення фундаментальних досліджень, прикладних наукових і науково-технічних (експериментальних) розробок, надання науково-технічних послуг, проведення наукової і науково-технічної експертизи, підготовка наукових кадрів, розвиток і збереження наукової інфраструктури.

Наукове видавництво – юридична особа, основним видом діяльності якої є видавнича діяльність, спрямована на висвітлення результатів наукової, науково-технічної, науково-педагогічної, науково-організаційної діяльності, оприлюднення наукових результатів, представлення наукової (науково-технічної) продукції, а також досліджень у галузі теорії та методики науково-видавничої справи.

Наукове видання – твір (узагальнююча наукова праця, монографія, збірник наукових праць, збірник документів і матеріалів, тези та матеріали наукових конференцій, автореферат дисертації, препринт, словник, енциклопедія, науковий довідник або покажчик, наукове періодичне видання тощо) наукового характеру, що пройшов процедуру наукового рецензування та затвердження до друку вченою (науковою, науково-технічною, технічною) радою наукової установи або вищого навчального закладу, редакційно-видавниче опрацювання, виготовлений шляхом друкування, тиснення або в інший спосіб, містить інформацію про результати наукової, науково-технічної, науково-педагогічної, науково-організаційної діяльності, теоретичних чи експериментальних досліджень (науково-дослідне видання); підготовлені науковцями до публікації тексти пам'яток культури, історичних документів чи літературних текстів (археографічне або джерелознавче видання); науково систематизовані дані чи матеріали, що відображають історію науки та сучасний стан наукового знання (науково-довідкове або науково-інформаційне видання), призначені для поширення, що відповідають вимогам національних стандартів, інших нормативних документів з питань видавничого оформлення, поліграфічного і технічного виконання.

Науковий підрозділ – структурний підрозділ юридичної особи, основним завданням якого є провадження наукової, науково-технічної або науково-організаційної діяльності, у штаті якого посади наукових працівників становлять не менш як 50 відсотків. Типами наукового підрозділу є інститут, науково-дослідна частина, управління, відділення, комплекс, центр, відділ, лабораторія, секція, сектор, бюро, група, філіал, дослідна станція, дослідне поле, ботанічний

сад, дендропарк, обсерваторія, наукова (науково-технічна) бібліотека, науковий (науково-технічний) музей.

Науковий працівник – вчений, який має вищу освіту не нижче другого (магістерського) рівня, відповідно до трудового договору (контракту) професійно провадить наукову, науково-технічну, науково-організаційну, науково-педагогічну діяльність та має відповідну кваліфікацію незалежно від наявності наукового ступеня або вченого звання, підтверджену результатами атестації у випадках, визначених законодавством.

Науковий результат – нове наукове знання, одержане в процесі фундаментальних або прикладних наукових досліджень та зафіксоване на носіях інформації. Науковий результат може бути у формі звіту, опублікованої наукової статті, наукової доповіді, наукового повідомлення про науково-дослідну роботу, монографічного дослідження, наукового відкриття, проекту нормативно-правового акта, нормативного документа або науково-методичних документів, підготовка яких потребує проведення відповідних наукових досліджень або містить наукову складову, тощо.

Науковий журнал, академічний журнал або науковий журнал, що рецензується або рецензований науковий журнал – журнал, в якому публікуються роботи із певної галузі академічної науки. Статті, що надсилаються до таких журналів, перед публікацією рецензуються незалежними фахівцями, які зазвичай, не входять до складу редакції журналу, а ведуть дослідження в областях, близьких до тематики статті.

Науково-організаційна діяльність – діяльність, спрямована на методичне, організаційне забезпечення та координацію наукової, науково-технічної та науково-педагогічної діяльності;

Науково-педагогічна діяльність – педагогічна діяльність в університетах, академіях, інститутах та закладах післядипломної освіти, що пов'язана з науковою та (або) науково-технічною діяльністю.

Науково-педагогічний працівник – вчений, який має вищу освіту не нижче другого (магістерського) рівня, відповідно до трудового договору (контракту) в університеті, академії, інституті, професійно провадить педагогічну та наукову або науково-педагогічну діяльність та має відповідну кваліфікацію незалежно від наявності наукового ступеня або вченого звання, підтверджену результатами атестації у випадках, визначених законодавством.

Наукометричні бази даних – бібліографічні та реферативні бази даних, що є інструментом для відстеження цитованості наукових публікацій. Також, ці бази є пошуковими системами, що формують статистику і це характеризує стан і динаміку показників затребуваності, активності та індексів впливу діяльності окремих вчених і наукових організацій. *Наукометрична база даних відкритого доступу* – це наукометрична базу даних, що є некомерційною та забезпечує відкритий доступ користувачів до її ресурсів та сервісів.

Неперервна освіта – це сукупність засобів, способів і форм здобуття, поглиблення й розширення загальної освіти, професійної компетентності, культури, виховання, громадянської і моральної зрілості. Для кожної людини неперервна освіта є процесом формування й задоволення її пізнавальних запитів

та духовних потреб, розвитку задатків та здібностей у мережі державно-суспільних навчальних закладів і шляхом самоосвіти. *Неперервна освіта* – будь-яка навчальна діяльність протягом усього життя з метою вдосконалення знань, умінь, навичок, кваліфікаційного рівня відповідно до соціальних, професійних, особистих потреб молоді. *Освіта впродовж життя* трактується як найбільш універсальна та включає всі форми освіти дорослих (сімейну, шкільну, вищу, продовжену професійну, суспільну). Це не технічний або юридичний термін із точно визначеним змістом, а здебільшого загальнокультурний термін для визначення нової парадигми переходу від поетапної ступеневої системи освіти до індивідуальної. *Неперервна освіта* – це процес особистого, соціального та професійного розвитку індивіда протягом його життя, здійснюваний з метою удосконалення якості життя як окремого індивіда, так і суспільства. Це всеосяжна й об'єднуюча ідея, що охоплює формальне, неформальне і позаформальне, здійснювана з метою досягнення якнайповнішого розвитку різноманітних сторін життя на різних його щаблях.

Неформальна освіта – освіта, що необов'язково має організований та систематичний характер, може здійснюватися поза межами організованих освітніх закладів. *Неформальна освіта* здійснюється в освітніх установах або громадських організаціях (клубах, гуртках), під час індивідуальних занять з репетитором, тренером й зазвичай не підтверджується наданням документа. Неформальне навчання – це навчання, засноване на запланованій діяльності, яка явно не позначена як навчання (з точки зору завдань, тривалості навчання або підтримки тих, хто навчається), але яка містить значимий навчальний елемент, але зазвичай не завершується сертифікацією.

О

Освіта дорослих – це практика навчання і виховання дорослих, набуття ними нових навичок, умінь та знань, пов'язана з новим працевлаштуванням чи з іншого роду зміною діяльності. Освіта дорослих являє собою цілеспрямований процес розвитку і виховання особистості, реалізуючи освітні програми та послуги. Здійснення освітньо-інформаційної діяльності відбувається в межах та поза межами загальної середньої, професійно-технічної, вищої та післядипломної освіти. Система освіти дорослих – це сукупність закладів і установ формальної (загальноосвітні та професійні навчальні заклади) та неформальної освіти дорослих (учнівство на робочому місці, різноманітні курси для здобуття нової спеціальності й задоволення пізнавальних, соціальних потреб), наукових, науково-методичних, методичних установ, науково-виробничих підприємств, інформаційних служб, інших юридичних та фізичних осіб, які мають право на надання освітніх послуг, а також державних і місцевих органів управління освітою та самоврядування.

Оцінювання результатів науково-технічної діяльності – здійснюється після завершення фундаментальних і прикладних досліджень вченими (науково-технічними) радами наукових організацій-виконавців або спеціально створювані експертні комісії, підсумки оцінювання яких затверджуються вченими радами, а за їх відсутності – керівництвом наукових організацій. Загальна оцінка

результатів формується на основі узагальнення усіх оцінок, представлених експертами.

П

Пароль – набір символів, який пред’являється користувачем системи для отримання доступу до даних і програм. Є засобом їх захисту від несанкціонованого доступу.

Перегляд – контрольована користувачем діяльність, спрямована на обстеження розподіленого інформаційного простору, формованого системою на основі ресурсів та їх зв’язків.

Перетворення – діяльність системи, спрямована на переклад метаданих інших систем, що зберігаються в різних внутрішніх форматах, у внутрішній формат системи для забезпечення, інтеграції інформації та ефективного пошуку.

Підвищення кваліфікації – оновлення теоретичних і практичних знань, вдосконалення навичок фахівців у зв’язку з постійно зростаючими вимогами до їх кваліфікації. Вид професійного навчання працівників, що має на меті підвищення рівня їх теоретичних знань, вдосконалення практичних навичок і вмінь. Підвищення кваліфікації – це навчання, спрямоване на послідовне вдосконалення їх професійних та економічних знань, умінь і навичок, зростання майстерності з оцінки. Метою підвищення кваліфікації фахівців є оновлення їх теоретичних і практичних знань у відповідності з постійно зростаючими вимогами освітніх стандартів. Підвищення кваліфікації може відбуватися в таких формах тематичне навчання з конкретних питань оціночної діяльності; тренінги, тематичні та проблемні семінари з науково-технічних, технологічних, соціально-економічних та інших проблем, що виникають на рівні галузі, регіону, підприємства (об’єднання), організації чи установи; поглиблене вивчення актуальних проблем за профілем професійної діяльності для оновлення знань або підготовки фахівців до виконання нових трудових функцій.

Портал – сайт, організований як системне багаторівневе об’єднання різних ресурсів та сервісів. Дає користувачеві чітку інформацію, здійснює миттєвий доступ до таких сервісів, як пошукові системи, електронний шопінг, безкоштовна електронна пошта, торгова реклама, електронна розсилка повідомлень, інтернет-аукціони, чати. Портали володіють можливістю залучати велику кількість користувачів і збирати інформацію про них. Під цим визначенням прийнято розуміти портали загального типу, що відіграють роль «відправної точки» для певної аудиторії Інтернету. Портали загального типу мають горизонтальну структуру організації, тобто об’єднують кілька тем.

Пошук – процес обробки «індексу», що має на меті користувача по розподіленим метаданим.

Пошукова система – певна база даних – онлайн-служба (програмно-апаратний комплекс з Web-інтерфейсом), що надає можливість пошуку інформації в Інтернеті. У просторіччі під пошуковою системою розуміють Web-сайт, на якому розміщено інтерфейс системи. Програмною частиною пошукової системи є пошукова машина – комплекс програм, що забезпечує функціональність пошукової системи і, зазвичай, є комерційною таємницею

компанії-розробника пошукової системи. Індексція в пошукових системах сайтів здійснюється пошуковим роботом.

Практичне заняття – це форма навчального заняття, на якому викладач організує детальний розгляд учасниками навчального процесу окремих теоретичних положень навчання та формує вміння та навички їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання відповідних завдань науковцями. Практичні заняття проводять паралельно з начитуванням усіх основних лекцій. Вони зорієнтовані, насамперед, на поглиблення й розширення здобутих на лекціях знань.

Прикладні наукові дослідження – наукова і науково-технічна діяльність, спрямована на одержання і використання знань для практичних цілей. Результатом прикладних наукових досліджень є нові знання, призначені для створення нових або вдосконалення існуючих матеріалів, продуктів, пристроїв, методів, систем, технологій, конкретні пропозиції щодо виконання актуальних науково-технічних та суспільних завдань.

Продукт діяльності особистості – реально-практичні та ідеальні за формою вияви її активності щодо явищ об'єктивного та суб'єктивного світу. Метод вивчення продуктів діяльності являє собою систему дослідницьких процедур, спрямованих на збір, систематизацію, аналіз та тлумачення результатів попередньої психічної діяльності людини: трудової, учбової, ігрової. В продуктах діяльності людини відображається її ставлення до самої діяльності, до оточуючих, до навколишнього світу, а також рівень розвитку її розумових, сенсорних та моторних навичок. Отже, при аналізі продуктів діяльності їх характеристика є необхідною для відтворення процесу створення готового продукту. Використовуючи цей метод, дослідник має з'ясувати: а) чи є продукт, що аналізується, результатом типової для даної людини діяльності, чи створений нею випадково; б) в яких умовах здійснювалася діяльність людини; в) чи можна дослідити аналогічні та інші різноманітні продукти діяльності цієї людини. Цінністю цього методу є наявність у дослідника зафіксованих матеріально результатів психічної діяльності людини. Проте, метод вивчення продуктів діяльності частіше використовують як допоміжний, оскільки він не дозволяє дослідити багатогранність психічної діяльності, що призвела до створення продукту.

Проектування – 1) Процес створення проекту, прототипу, прообразу майбутнього об'єкта, стану та способів його виготовлення. У проектуванні застосовують системний підхід, який полягає у встановленні структури системи, типу зв'язків, визначенні атрибутів, аналізуванні впливів зовнішнього середовища. 2) Комплекс робіт який складається з пошуку, досліджень, розрахунків та розрахування з метою отримання опису достатнього для створення нового об'єкта або виробу, його реконструкції, модернізації, що відповідає заданим вимогам. У психології – сукупність і послідовність розумових та психомоторних дій, в наслідок чого створюються образні схеми або знакові системи.

Професійне навчання працівників – процес цілеспрямованого формування у працівників спеціальних знань, розвиток необхідних навичок та вмінь, що дають

змогу підвищувати продуктивність праці, максимально якісно виконувати функціональні обов'язки, освоювати нові види професійної діяльності, що включає первинну професійну підготовку, перепідготовку і підвищення кваліфікації працівників відповідно до потреб виробництва.

Професійний розвиток – набуття працівником нових компетенцій, знань, умінь і навиків, які він використовує чи буде використовувати у своїй професійній діяльності. Це процес підготовки, перепідготовки й підвищення кваліфікації працівників з метою виконання нових виробничих функцій, завдань і обов'язків нових посад. Професіонал – це людина, яка успішно адаптується в умовах професії і оволодіває психологічними засобами праці. Розвиток персоналу являє собою системно організований процес безперервного професійного навчання працівників для підготовки їх до виконання нових виробничих функцій, професійно-кваліфікаційного просування, формування резерву керівників та вдосконалення соціальної структури персоналу. Розвиток персоналу забезпечується заходами, пов'язаними з оцінюванням кадрів з метою виробничої адаптації та атестації персоналу, плануванням трудової кар'єри робітників і фахівців, стимулюванням розвитку персоналу тощо. Навчання робітників безпосередньо на робочому місці носить оперативний характер, тому що орієнтовано на освоєння конкретного трудового процесу, виконання конкретної роботи, не вимагає великих витрат на навчання, скорочує період адаптації працівника.

Професіоналізм діяльності – якісна характеристика суб'єкта праці, що відображає високу професійну кваліфікацію і компетентність, розмаїття ефективних професійних навичок і умінь, зокрема тих, що базуються на творчих рішеннях, володіння сучасними алгоритмами й способами розв'язання професійних завдань. Це дає змогу йому здійснювати діяльність із високою стабільною продуктивністю. Професіоналізм особистості – якісна характеристика суб'єкта праці, що відображає високий рівень розвитку професійно важливих та індивідуально-ділових якостей, акмеологічних інваріантів професіоналізму, високий рівень креативності, адекватний рівень домагань, професійну мотиваційну спрямованість, ціннісні орієнтації, професійні інтереси.

Публікація (латин, publico – оголошувати публічно) – 1) оприлюднення певних відомостей чи доведення до загального відома за допомогою преси, журналів, книг, телебачення; 2) текст, надрукований у будь-якому виданні. Цим терміном називають також єдину за формою та вмістом опубліковану роботу. Розрізняють такі публікації: книги, журнали, брошури, газети, буклети, листівки тощо. Кожна з них має своє призначення, автора чи колектив авторів матеріалу і відповідно – певну структуру, формат видання та правила розповсюдження. За способом розповсюдження публікації можна поділити на друковані та електронні. Електронними публікаціями називають розповсюдження відомостей за допомогою електронних носіїв, таких як диски чи флеш-пам'ять, або за допомогою Інтернету.

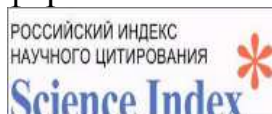
Р

Реальний час – режим роботи автоматизованої системи обробки інформації і керування, при якому враховуються обмеження на часові характеристики функціонування.

Резюмування – процес вилучення представницького безлічі характеристичних відомостей (метаданих) з ресурсу або його оточення.

Реципієнт повідомлення – його одержувач, приймач (читач, слухач, глядач). Між комунікантом і реципієнтом встановлюється канал комунікації, без якого зв'язок не може відбутися.

Розподіл – діяльність системи, що має на меті забезпечення роботи з даними, розташованими на різних фізичних серверах, різних апаратно-програмних платформах.

Російський індекс наукового цитування (РІНЦ) (elibrary.ru/defaultx.asp) – наукометрична база даних, бібліографічна база даних наукового цитування. Система створена в рамках проекту, ініційованого Федеральним агентством з науки та інновацій (Роснаука). Російська інформаційно-аналітична система, на відміну від міжнародних систем цитування, є некомерційним проектом і знаходиться у відкритому доступі. Ця система одночасно є міжнародною наукометричною базою даних. Має зручний інтерфейс. Призначена для оперативного забезпечення наукових досліджень актуальними довідково-бібліографічними даними. У системі розраховуються такі наукометричні показники: імпакт-фактор, індекс Гірша, коефіцієнт самоцитування, час півжиття публікації (медіана хронічного розподілення посилань). На базі РІНЦ розроблено комерційну аналітичну систему *ScienceIndex*, яка дає змогу проводити комплексне аналітичне й статистичне дослідження публікаційної активності вчених, наукових організацій та їхніх підрозділів. Створено можливість робити запити безпосередньо в бази даних Web of Science і Scopus і отримувати звітти поточні значення показників цитування публікацій (можна побачити одночасно число цитувань публікації в РІНЦ, Web of Science і Scopus), адже РІНЦ має угоди з компаніями Thomson Reuters і Elsevier.

С

Самоархівування – розміщення автором безкоштовного примірника електронного документу у всесвітній мережі з метою забезпечення відкритого доступу до нього. Термін зазвичай відноситься до самоархівування статей наукових рецензованих журналів та матеріалів конференцій, а також дисертацій, результатів наукових досліджень та ін. в інституційному репозитарії для підвищення його доступності, використання та цитування. Самоархівування є одним із двох методів для забезпечення відкритого доступу. Це іноді називають «зеленим шляхом» до відкритого доступу, тоді як інший – публікація у журналі відкритого доступу – «золотий шлях».

Самоосвіта – освіта, що набувається у процесі самостійної роботи без проходження систематичного курсу навчання в стаціонарному навчальному закладі.

Самоосвіта дорослих – система навчання відповідно до власних освітніх цілей за мінімальної участі інших осіб, самотужки; здобуття знань самостійним навчанням поза навчальним закладом, переважно без допомоги педагога. *Самореалізація дорослих* – свідомо діяльність особистості, спрямована на реалізацію власних сил, здібностей, можливостей та ін. *Саморозвиток* – розумовий або фізичний розвиток людини, якого вона досягає самостійним заняттям, вправами; розвиток кого-, чого-небудь власними силами, без впливу, сприяння яких-небудь зовнішніх сил; те саме, що саморух».

Семінарське (лат. *seminarium* – розсадник) **заняття** – особлива форма практичних занять, яка полягає в самостійному вивченні тими, хто навчаються, окремих питань і тем лекційного курсу з наступним обговоренням та (або) оформленням матеріалу у вигляді повідомлення, реферату, доповіді та ін. Особливістю семінару є активна участь всіх учасників навчального процесу у з'ясуванні проблем, запропонованих до розгляду.

Дидактичні цілі семінарських занять:

- поєднання теоретичних занять із систематичною самостійною навчально-пізнавальною діяльністю, їх теоретичну підготовку з практичною;
- розвиток умінь, навичок розумової праці, творчого мислення, уміння використовувати теоретичні знання для вирішення практичних завдань;
- формування інтересу до науково-дослідної роботи і залучення їх до наукових досліджень;
- забезпечення системного повторення, поглиблення і закріплення знань студентів за певною темою;
- формування умінь і навичок здійснення різних видів майбутньої професійної діяльності;
- здійснення діагностики і контролю знань студентів з окремих розділів і тем програми.

Світова цифрова бібліотека (англ. *World Digital Library*) – міжнародна цифрова бібліотека, яка створена за підтримки ЮНЕСКО та Бібліотеки Конгресу США. Світова цифрова бібліотека започаткована з метою сприяння міжнародному та міжкультурному взаєморозумінню представити вільно та безперешкодно через Інтернет у багатомовному форматі найкращі зразки культурної спадщини різних країн світу, створення ресурсів для науковців, освітян та широких верств населення та розвинути співпрацю між інституціями – партнерами проекту. СЦБ прагне поширити неангломовні та незахідні ресурси в Інтернет і зробити внесок для науковців та дослідників.

Сервер – об'єкт, що дає сервіс іншим об'єктам за їх запитом. В Інтернеті – це комп'ютер, підключений до мережі. Найбільш важливими типами серверів є: 1) сервери WWW призначені для представлення взаємопов'язаної мультимедійної інформації та вмісту баз даних; 2) сервери електронної пошти; 3) сервери FTP призначені для обміну файлами; 4) сервери спілкування в реальному часі (чати); 5) сервери, що забезпечують: а) програми, що дозволяють комп'ютеру в мережі

надавати послуги (ресурси) іншим програмам (процесам). б) мережні комп'ютери (локальної або глобальної мережі), що віддають частину своїх ресурсів для загального використання іншим користувачам системи.

Сервер баз даних – система програмного забезпечення, що має засоби обробки даних на мові баз даних. Забезпечує виконання різноманітних операцій, таких як створення, модифікація, витяг та інших стосовно даних, які містяться в базах даних.

Система EPrints – одна з найбільш поширених систем, що використовується для формування та управління відкритими архівами та призначена для створення архівів наукових досліджень з великою різноманітністю інформаційних ресурсів (наукові статті, звіти, дисертації, монографії, навчально-методичні посібники, матеріали конференцій, дані результатів експериментів і спостережень та ін.)

Система віртуальної реальності – система, здатна забезпечити користувачеві ефект присутності в деякому штучному (уявному) середовищі завдяки впливу на органи чуття.

Система керування базами даних – комп'ютерна програма чи комплекс програм, що забезпечує користувачам можливість створення, збереження, оновлення, пошуку інформації та контролю доступу в базах даних.

Система управління вмістом (контентом) (CMS) – інформаційна система або комп'ютерна програма, яка використовується для забезпечення і організації спільного процесу створення, редагування і управління контентом (тобто вмістом). Головною метою такої системи є можливість збирати в єдине ціле й об'єднувати на основі ролей та завдань всі різнотипні джерела знань і інформації, доступні як усередині організації, так і за її межами, а також можливість забезпечення взаємодії співробітників, робочих груп і проектів із створеними ними базами знань, інформацією й даними так, щоб їх легко можна було знайти, витягувати і повторно використовувати звичним для користувача чином.

Системи управління навчальним контентом (англ. LCMS – Learning Content Management System) – це програмно-апаратні комплекси, що використовуються для створення, зберігання й доставки користувачеві персоналізованого контенту у формі «навчальних об'єктів».

Система управління навчанням – система дистанційного навчання (англ. *Learning management system*) – система управління навчальною діяльністю, яка використовується для розробки, управління та поширення навчальних онлайн-матеріалів із забезпеченням спільного доступу. Створюються дані матеріали у візуальному навчальному середовищі з завданням послідовності вивчення. До складу системи входять матеріали засновані як на змістовній так і на комунікативній компоненті: індивідуальні завдання, проекти для роботи в малих групах, навчальні елементи для всіх студентів.

Співробітництво – діяльність системи, що орієнтована на спільну діяльність з іншими системами з обслуговування пошукових запитів користувачів, в основному полягає в перетворенні пошукових запитів для цих систем і інтегруванні результатів їх відповідей.

Спілкування ділове – це взаємодія людей, в якій його учасники виконують соціальні ролі, тому в ньому запрограмовані конкретні цілі спілкування, його мотиви, а також способи здійснення контактів.

Статичний сайт – сайт, який на відміну від динамічного сайту, містить статичну інформацію. Всі зміни на сайт вносяться у вихідний код документів сайту, для чого необхідно мати доступ до файлів на Web сервері. Зазвичай статичний Web-сайт є набором файлів HTML, розміщених на Web сервері.

Статус (лат. *status* – стан, становище) – місце індивіда в системі міжособистісних взаємин у групі, суспільстві, його права, обов'язки й привілеї.

Стратегія пошуку – послідовність логічних операцій, здійснюваних в процесі пошуку, що забезпечують більш точну та/або повну видачу релевантних запиту документів або фактів.

Т

Технології дистанційного навчання – комплекс освітніх технологій, включаючи психолого-педагогічні та інформаційно-комунікаційні, що надають можливість реалізувати процес дистанційного навчання у навчальних закладах та наукових установах (Положення про дистанційне навчання, затверджене наказом МОН України № 466 від 25.04.2013 р.). Психолого-педагогічні технології дистанційного навчання являють собою систему засобів, прийомів, методів, форм організації ДН, а також послідовність кроків, здійснення яких забезпечує виконання завдань навчання, виховання і розвитку особистості.

Трафік – 1) потік даних у середовищі передачі даних. Використовується для виміру обсягу даних, переданих через канал зв'язку за період часу; 2) кількість відвідувачів Web-сайту (або його визначеної Web-сторінки) за одиницю часу (день, місяць і т.д.); 3) іноді під цим терміном розуміється кількість звернень до Web-сайту.

Тренінг (англ. *training* від *to train* – навчати, тренувати) – характеризується як активне навчання, що спрямоване на досягнення бажаного результату при застосуванні отриманих знань на практиці. Важливим у тренінгу є суб'єкт – суб'єктні відносини між учасниками процесу навчання, а саме: викладач спілкується з учасниками «на рівних», тобто є таким самим учасником тренінгової групи, як й інші учасники. Слід зауважити, що викладач водночас є й каталізатором усіх процесів, що відбуваються в групі, направляючим групи на шлях до досягнення визначеної мети тренінгу.

У

Унікальність (лат. *unicus* – єдиний) – неповторність, винятковість, рідкісність. Кожній людині властива своя генетична програма, індивідуальний набір спадкових і вроджених задатків, психофізіологічних параметрів організму, особливостей вищої нервової діяльності, неповторного індивідуального досвіду, одиничні форми сприйняття, мислення, емоцій, волі тощо. Не тільки психологічні особливості індивіда є унікальними, а й освоєне ним всезагальне надбання людства сприймається і засвоюється під неповторним ракурсом світобачення; типові культурні зразки поведінки, багатство знань, традиції стосунків індивід

засвоює через власні соціально-психологічні «фільтри» і внутрішні умови (мотиви, настанови, погляди, очікування, потреби, характер та ін.) і в такий спосіб утворюється унікальність його індивідуального духовно-психологічного світу.

Уніфікований локатор ресурсів URL (*Uniform Resource Locator*) – унікальне ім'я файлу або ресурсу в Internet, що дозволяє одержати до них доступ. Включає в себе тип протоколу (http, ftp, telnet, gopher, WAIS та ін.), ім'я серверу і шлях до файлів. URL використовується для позначення адреси, за якою знаходиться об'єкт в Internet. При написанні URL адресі завжди передує двокрапка і подвійний слеш (//).

Управління – діяльність з супроводу системи, її ресурсів, дотриманню актуальності, цілісності і збереження інформації в розподіленому інформаційному просторі.

Ф

Файлова система – порядок, що визначає спосіб організації, зберігання та іменування даних на носіях інформації в комп'ютерах, а також в іншому електронному обладнанні: цифрових фотоапаратах, мобільних телефонах тощо. Файлова система визначає формат вмісту і спосіб фізичного зберігання інформації, яку прийнято групувати у вигляді файлів. Конкретна файлова система визначає розмір імені файлу (папки), максимальний можливий розмір файлу і розділу, набір атрибутів файлу. Деякі файлові системи надають сервісні можливості, наприклад, розмежування доступу або шифрування файлів.

Файловий сервер – 1) програмне забезпечення, що працює в мережі і забезпечує збереження і доступ до даних на відведених для цього комп'ютерах; 2) мережний комп'ютер, що забезпечує централізоване збереження файлівкористувачів мережі і файлів для спільного використання.

Фреймворк – програмна технологія, запропонована фірмою Microsoft як платформа для створення як звичайних програм, так і Web-застосунків. Багато в чому є продовженням ідей та принципів, покладених в технологію Java. Однією з ідей цієї технології є сумісність служб, написаних різними мовами.

Фундаментальні наукові дослідження – теоретичні та експериментальні наукові дослідження, спрямовані на одержання нових знань про закономірності організації та розвитку природи, суспільства, людини, їх взаємозв'язків. Результатом фундаментальних наукових досліджень є гіпотези, теорії, нові методи пізнання, відкриття законів природи, невідомих раніше явищ і властивостей матерії, виявлення закономірностей розвитку суспільства тощо, які не орієнтовані на безпосереднє практичне використання у сфері економіки.

Ц

Цифрові ідентифікатори об'єктів (англ. *Digital Object Identifier, DOI*) – видаються через систему CrossRef, допомагають визначити унікальне та постійне Web-посилання на статтю, документи, дані, книги, будь-які вихідні матеріали, коди, відео та багато інших типів контенту. Використання DOI підвищило точність управління Web-посиланнями, однозначного місцезнаходження повних текстів ресурсів, визначення взаємопов'язаних джерел через цифрові платформи, і

відповідно індексування цих ресурсів у бібліографічних базах даних. Ці Web-посилання є усталеними і не залежать від зміни видавця, хостінгу чи назви видання: користуючись DOI можливо за один крок дійти до потрібної публікації. Існують декілька подібних між собою унікальних ідентифікаторів науковців, серед них Researcher ID, Scopus Author ID, PubMed Author ID, ArXiv Author ID та інші. Система Open Researcher and Contributor ID (ORCID) дозволяє створення і ведення реєстру унікальних ідентифікаторів науковців і є з'єднувальною ланкою між дослідницькими роботами, їх результатами і цими ідентифікаторами. Головною метою ORCID є вирішення проблеми ідентифікації вчених з однаковими іменами та прізвищами. Також з проміжком часу у деяких дослідників можлива зміна прізвища у зв'язку з, наприклад, одруженням, розлученням тощо; або у різних виданнях наукової продукції існують свої вимоги написання авторів ресурсів (автор ресурсу повинен написати тільки свої прізвище та ініціали, або навпаки, ініціали та прізвище або взагалі повністю прізвище, ім'я і по батькові, та відповідно можливий варіант навпаки – ім'я і по батькові, а після цього прізвище автора); при зміні місця роботи також частково змінюються особисті дані. ORCID пропонує нове рішення застарілої проблеми змінної транскрипції і порядку складних імен, де існують середні імена; загальні імена; ініціали; зміни прізвищ та ін.; він може поліпшити відстеження робіт зі змінними бібліографічними записами одних і тих же джерел по декількох базах даних. Система ORCID підтримує кілька мов, тому має перспективи для розширення міжнародної видимості дослідників і авторів. Сумісність ORCID з відкритими сховищами електронних бібліотек і платформ, таких як Cross Ref, Pub Med Central, Science Central, Korea Med Synapse, Researcher ID, Scopus, дає можливість для швидкої і прозорої передачі наукової інформації на глобальному рівні. Наприклад, CrossRef імпортує інформацію з бази даних ORCID, тому завдяки DOI пошук джерел став легшим. Отже, ORCID iD – це унікальний ідентифікатор науковця, за допомогою якого вирішуються наступні задачі: безкоштовне отримання та підтримка унікального ідентифікатора для всіх науковців; безкоштовне користування всіма сервісами ORCID; інтеграції з іншими сервісами унікальної ідентифікації науковців; забезпечення надійності даних кожного зареєстрованого науковця; ORCID принципи підкреслюють відкритість, прозорість, мають широкий науковий спектр в глобальному масштабі та необмежені географічними та державними границями, а також підтримують права дослідників для встановлення параметрів конфіденційності на своїх облікових записах – ідентифікації вчених, в тому числі з однаковими прізвищами та/або іменами та/або по батькові. ORCID є унікальним ідентифікатором, що визначає прямий зв'язок з дослідниками та організаціями, і спрямований на вирішення проблем синтаксичної та структурної неоднорідності відомостей про автора. Реєстр ORCID та його інтеграції з іншими платформами на даний момент швидко зростають, тим самим збільшуючи функціональність інтегрованих систем. ORCID ідентифікатори зручно використовувати для вирішення академічних та соціальних заходів, вони допомагають в пошуку авторів, кандидатів для наукового дослідження, пошуку зв'язаних між собою результатів наукових досліджень.

X

Хмарні освітні/наукові сервіси (Cloud technology, cloud computing) –

1) надають користувачам Інтернету доступ до комп'ютерних ресурсів серверу і використання програмного забезпечення як онлайн-сервісу. *Хмарні сервіси* – це модель, що дозволяє повсюдний, зручний мережний доступ на вимогу (on-demand access) до області спільно використовуваних налаштовуваних обчислювальних ресурсів (мереж, серверів, сховищ, застосунків, сервісів тощо), які може бути швидко надано та швидко вивільнено з мінімальними управлінськими затратами та мінімальною взаємодією з постачальником сервісу; 2) забезпечують користувачеві мережний доступ до масштабованого і гнучко організованого пулу розподілених фізичних або віртуальних ресурсів, які постачаються в режимі самообслуговування і адміністрування за його запитом. Із використанням хмарних сервісів формуються хмаро орієнтовані мережні інструменти систем відкритої освіти – це засоби ІКТ, що забезпечують формування і підтримування в актуальному стані мережних електронних інформаційних ресурсів і хмарних сервісів відкритого навчального середовища, реалізацію технологій проектування і застосування відкритих хмаро орієнтованих педагогічних систем. До важливих мережних інструментів систем відкритої освіти належать: хмаро орієнтовані науково-освітні інформаційні мережі й інфраструктури; хмаро орієнтовані корпоративні інформаційні системи і сервіси; мережні електронні освітні ресурси і сервіси; навчально-наукові лабораторії віддаленого доступу та ін.

A

Académie.edu (academia.edu) – багатопрофільна база даних та

соціальна мережа для співпраці науковців. Це наукометрична платформа і разом з тим соціальна мережа для співпраці вчених (створена у 2008 р.). Платформа підтримує рухи «відкрита наука» і «відкритий доступ», включає рецензування й відгуки на статті в процесі їхнього створення. Кількість зареєстрованих користувачів складає понад 30 млн., налічує понад 5,5 млн наукових публікацій. Платформа багатофункціональна, дозволяє авторам ділитися з користувачами своїми статтями, відстежувати їх цитування, актуальність досліджень, здійснювати пошук за іменами й ключовими словами. Має статистичні функції, зокрема, кількість переглядів публікацій за останній місяць. Публікації можна безкоштовно завантажити у pdf форматі.

D

Directory of Open Access Journals – реферативна база даних

журналів. Міжнародний мультидисциплінарний каталог (база даних) журналів відкритого доступу. Налічує понад 10 тис. назв наукових журналів та метадані статей цих журналів. До каталогу внесено відкриті наукові журнали, що

дотримуються загальних принципів якості наукових видань, адже відкритий рецензований журнал може бути доданий до каталогу за умови відповідності критеріям DOAJ. Ця база даних сприяє поширенню, використанню та популяризації руху Відкритого доступу.

G

Google Analytics – інструмент для відстеження популярності будь-якого сайту у користувачів. За його допомогою, можливо оцінити трафік Web-сайту та інше, узагальнені дані відображаються у вигляді графіків та діаграм. Ця система надає можливість збирання, зберігання, опрацювання і подання статистичних даних. Такий моніторинг виконується за певними показниками: демографія відвідувачів (країни, міста), технології відвідування сайту, мобільні пристрої, трафік та ін.

Google Scholar (*scholar.google.com.ua*) – міжнародна база даних наукових публікацій, пошукова система, інструментарій відстеження цитованості робіт. Відкрита наукометрична міжнародна база даних наукових публікацій та пошукова система одночасно. Система Google Scholar охоплює відкриті наукові джерела: бібліотеки, наукові архіви, репозитарії, сайти наукових установ, в тому числі всі українські відкриті наукові електронні видання. Інтерфейс системи багатомовний та зручний, включає також українську мову. Публікації до системи вносяться автоматично, тому інколи кількісні результати є невірними, що позначається на кількості їх цитування. У системі здійснюється розрахунок за такими наукометричними показниками як: індекс Гірша, i10-індекс (кількості робіт автора, що процитовано понад 10 разів) та п'ятирічні: h і h5. Учений, створивши особистий профіль у Google Scholar, може відстежувати бібліографічні посилання на свої публікації, переглядати цитування та графіки цитувань своїх публікацій. Прізвища вчених, які мають профілі в цій системі, при пошуку виділяються як гіперпосилання. Також вона містить відомості як про публікації в електронних журналах, бібліотеках чи на сайтах, так і про друковані статті, проте індексує лише наукові публікації, що розміщені у мережі Інтернет. З червня 2016 р. для вітчизняних наукових журналів у системі відслідковується наукометричний рейтинг. *Google Scholar* – пошукова система за науковими публікаціями та книгами. Здійснює пошук у великих наукових виданнях за статтями, за архівами препринтів, публікаціями на сайтах університетів, наукових товариств та організацій. Є *самостійним пошуковим сервером*, бета-версією, що постійно оновлюється. Виконує пошук не тільки на серверах публічного домену Інтернет, але й в пошукових масивах деяких комерційних систем, таких, як ACM, Cambridge Scientific Abstracts, IEEE, Ingenta, архівних систем видавництва Blackwell, Sage, Springer, Taylor & Francis, Wiley та інших, список яких розширюється. Наявність посилань на книги, що релевантні пошуку, забезпечує співпраця системи з базою даних WorldCat (OCLC). Результати пошуку в системі містять додаткові відомості: за механізмом цитування, наявністю матеріалів у відомих бібліотеках світу, можливістю замовлення повнотекстових документів за

допомогою систем доставки – партнерів GOOGLE, можливістю отримання повного тексту документу, якщо він знаходиться у відкритому доступі.

Í

ÍndexCopérnicus (<http://en.indexcopernicus.com>) – міжнародна платформа для поширення результатів наукових досліджень, наукометрична база (розроблена у Польщі). У системі можливе індексування, реферування і ранжування наукових журналів та створення бази даних користувачів, наукових установ та інших видань. Інструментарій цієї бази дозволяє оцінювати продуктивність для відслідковування впливу наукових публікацій (як колективних так і одноосібних). Також, можливо розрахувати імпакт-фактор певного журналу. Персональні здобутки вчених, які мають реєстрацію у цій системі оцінюються за багатокритеріальною оцінкою професійної діяльності («R» researchpotential).

M

MOODLE (Modular Object Oriented Distance Learning Environment) – це система управління навчальним контентом (LCMS – Learning Content Management Systems). За допомогою даної системи можна створювати електронні навчальні курси і проводити як аудиторне (очне) навчання, так і навчання на відстані (заочне/дистанційне). Moodle реалізує філософію «педагогіки соціального конструктивізму» та орієнтована, насамперед, на організацію взаємодії між викладачем та учнями, хоча підходить і для організації традиційних дистанційних курсів, а також підтримки очного навчання. Головним розробником системи є Martin Dougiamas з Австралії. Цей проект є відкритим, тому в ньому бере участь велика кількість інших розробників. Moodle написана на PHP з використанням SQL-бази даних (MySQL, PostgreSQL чи Microsoft SQL Server). Moodle може працювати з об'єктами SCO та відповідає стандарту SCORM.

S

Scholarometer (scholarometer.indiana.edu) – наукометрична платформа і Web-орієнтований сервіс, що використовується як розширення для Web-браузерів Firefox або Chrome, що була розроблена в університеті Індіани. Система бере за основу результати пошуку системи Google Scholar і показує певні наукометричні дані щодо наукової діяльності вченого, зокрема: загальну кількість та індекси цитування на його публікації. Система є певним соціальним інструментом для визначення наукометрії, розраховується індекс Гірша та h_s індекс, а також для пошуку бібліографічних даних та визначення універсальних наукометричних показників.

Scopus (scopus.com) – міжнародна бібліографічна і реферативна база даних. Інструмент для відстеження цитованості статей. Міжнародна бібліографічна і реферативна база даних статей, опублікованих у наукових

виданнях. Розробником та власником SciVerse Scopus є видавнича корпорація Elsevier (Нідерланди). Ця база індексує наукові журнали, матеріали конференцій та книжкові видання, тобто застосовується індекс Гірша. Наукометричні сервіси Scopus забезпечують отримання показників цитованості наукових публікацій. Для авторів, які опублікували більше однієї статті, у базі створюються індивідуальні облікові записи з унікальним ідентифікатором Author ID. Переваги для установ: якщо співробітники установи опублікували статті (2 та більше), у Scopus створюється профіль установи (ScopusAffiliationIdentifier), в якому зазначається адреса установи, кількість публікацій співробітників тощо. Переваги наукових видань (Journal Analyzer): отримання наукової метрики, проведення автоматизованого аналізу видань. Розширений аналіз наукового рівня видань (порівняльний аналіз видань) за чотирма основними показниками: 1) кількість статей, опублікованих у виданні протягом року; 2) тренд року (відношення кількості посилань на видання до кількості статей, опублікованих у виданні); 3) кількість посилань на видання у інших виданнях протягом року; 4) відсоток статей, що не були процитовані.

Socioindex (*socio.in.ua*) – рейтинг наукових журналів України за представленням у соціальних мережах. Є волонтерським проектом, для визначення рейтингу наукових журналів України «за представленням у соціальних мережах». Цей рейтинг має свою специфіку підрахунку, що використовує індекс впливу соціальних мереж. Індикаторами оцінки є кількість користувачів, які відмітили сторінку журналу у Google+, Twitter, Facebook та ВКонтакті.

Socionet (*socionet.ru/idea.htm*) – науково-освітня соціальна мережа. Система Соціонет є розробкою фахівців з інститутів Російської Академії наук і виконана з використанням результатів і рекомендацій міжнародних ініціатив Open Archives Initiative, RePEc, CRIS-CERIF та ін. Створена з метою забезпечення інформаційної підтримки науково-освітньої діяльності у всіх галузях науки, також, з 2000 р. є вільно доступна користувачам (ресурси та сервіси безкоштовні). У Системі доступні повні тексти таких наукових публікацій: книги, дисертацій, робочі матеріали тощо.

U

Ulrich's Periodicals Directory (*Ulrich's*) – міжнародна база даних, що включає детальні відомості про видавництва та їх періодичні видання з усього світу. Створюється на основі даних про видання, одержуваних з різних джерел – самих видавництв, головного ISSN центру та його національних відділень в різних країнах, бібліотек, інформаційних центрів. Має понад 60 генераторів різних інформаційних ресурсів, найбільших служб доставки тощо. Відсутність інформації про видання у Ulrich's Periodicals Directory негативно впливає на експертну оцінку у Scopus.

W

Web 4.0. – термін, що позначає четверте покоління мережних сервісів.

Web-дизайн – комплекс робіт із створення Web-документів. Включає в себе розробку основної ідеї й архітектури Web-сайту, верстання (гіпертекстову розмітку) тексту, розміщення елементів мультимедіа, розробку власних графічних елементів та інше.

Web-документ – складова частина Web-сайту. Фізично є html-файлом. Може містити текст, зображення, JAVA аплети та інші Web-елементи. Сторінка може бути статичною або динамічно генерованою. В разі використання фреймів, кожен фрейм вважається окремою сторінкою.

Web-журнал, блог – сайт, на якому знаходяться особисті замітки автора. Основний зміст блогу – це записи, що регулярно додаються. Також це можуть бути посилання на сайти, які власник блогу вважає цікавими й корисними, і коментарі до них. Блог часто називають мережним щоденником, основна його відмінність від паперового в тому, що він доступний іншим користувачам мережі. Блог створюється для спілкування, обміну інформацією між користувачами мережі. Як правило, автор мережного щоденника має змогу коментувати чужі щоденники і отримувати коментарі до своїх записів, бути читачем або активним учасником будь-яких спільнот в мережі.

Web-застосунок (англ. *Web application*) – клієнт-серверний застосунок, в якому клієнтом виступає браузер, а сервером – Web-сервер. Логіка Web-застосунка розподілена між сервером і клієнтом, зберігання даних здійснюється, переважно, на сервері, обмін інформацією відбувається по мережі. Одним з переваг такого підходу є той факт, що клієнти не залежать від конкретної операційної системи користувача, тому Web-застосунки є міжплатформними сервісами.

Web-конференція (англ. *Web conferencing*) – технологія та інструментарій для організації онлайн-зустрічей і спільної роботи в режимі реального часу через Інтернет. Web-конференції дозволяють проводити онлайн-презентації, спільно працювати з документами і додатками, синхронно переглядати сайти, відеофайли і зображення. При цьому кожен учасник знаходиться на своєму робочому місці за комп'ютером.

Web-портал («головний вхід») – WWW-сервіс, в основі якого лежить ідея створення уніфікованого інтерфейсу для ефективного доступу до інформації та об'єднання в одному місці великої групи Internet-сервісів. Головна технологічна тенденція Web-порталів на цей час складається в конвергенції Web-інформації з програмним забезпеченням настільних систем.

Web-сайт (вузол, ділянка) – набір зв'язаних web-сторінок, розміщених в одному домені. Вузли зазвичай присвячуються якійсь певній темі, наприклад, обміну думками з приводу проблем створення web-сторінок, різним видам розваг і так далі, web-вузли можуть також включати зв'язки з іншими вузлами. Все це і приводить до створення всесвітнього інформаційного «павутиння».

Web-сервер (*сервер WWW*) – сервер, призначений для представлення взаємопов'язаної мультимедійної інформації та вмісту баз даних в Інтернет.

Web-служби – програми, що виконують корисні або цікаві для користувача дії, доступ до яких здійснюється через Web.

Web-сторінка, Web-документ – складова частина Web-сайта. Web-сторінка – це електронний документ, який може включати в себе текст, зображення, JAVA аплети та інші Web-елементи. Web-сторінка може бути сформована статично або динамічно.

Web-технології (англ. *Web Technologies*) – комплекс технічних, комунікаційних, програмних методів вирішення завдань організації спільної діяльності користувачів із застосуванням мережі Інтернет.

 Web of Science (WoS, попередня назва ISIWebofKnowledge), (*login.webofknowledge.com*) – пошукова платформа, що об'єднує реферативні бази даних публікацій в наукових журналах і патентів, в тому числі бази, що враховують взаємне цитування публікацій. Розроблена і підтримується компанією Thomson Reuters (США). До складу WoS входять бази даних: Science Citation Index Expanded; Social Sciences Citation Index; Arts & Humanities Citation Index; Conference Proceedings Citation Index; Index Chemicus; Current Chemical Reactions. Є можливість пошуку, аналізу та управління бібліографічними даними, також на головній сторінці є посилання на ресурс EndNote, що представляє швидкий і легкий збір інформації для посилань з широкого кола джерел, таких як PubMed і Web of Knowledge – за допомогою прямого вивантаження, онлайн-пошуку та імпорту текстових файлів. Проте, щоб працювати із EndNote, потрібно зареєструватися у WOS або EndNote.

WorldCat (*worldcat.org*) – бібліографічна база даних. Поозиціонується як найбільша у світі бібліографічна база даних, що налічує понад 240 млн записів про різні публікації і видання на різних мовах. Заснована у 1967 р. База підтримується зусиллями понад 72 тис. бібліотек з 170 країн, що є членами організації OCLC. З 2006 р. ця база даних є у відкритому доступі.

WWW-сервер (*WWW-serve*) – 1) сукупність Web-сторінок, об'єднаних загальною ідеєю і дизайном, що розташовуються, як правило, на одному комп'ютері (див. Web-сайт); 2) серверний програмний застосунок, який використовується для публікації та надання інформації на World Wide Web.

3. ДОВІДКОВІ РЕСУРСИ

Бібліотеки

- Europeana – європейська електронна бібліотека, відкрита у листопаді 2008 р., на той час у бібліотеці було 2 млн. оцифрованих об'єктів, до 2010 р. планувалося 6-10 млн. ресурсів. Через велику кількість звернень (10 млн. на годину) проект був закритий до середини грудня 2008 р.

- Вільна бібліотека Open Library – проект некомерційної організації Internet Archive у співпраці з Open Content Alliance, станом на листопад 2008 р. нараховує біля 1 млн. 65 тис. оцифрованих книжок. Запити необхідно робити латинською абеткою. Також з наданого Бостонською публічною бібліотекою списку книг можна вибрати таку, яка буде безкоштовно оцифрована. Internet Archiv підтримує також Million Book Project.

- Gallica – одна з найбільших електронних бібліотек світу (з 2007 р. збільшується на 100 тис. назв у рік), її основу складають фонди Національної бібліотеки Франції. Багато вільних творів, переважно французькою, можна скачати у форматі PDF.

- Пошук книг Google – має значну кількість оцифрованих видань у вільному доступі (включно літературу українською), використовує фонди Мічиганського університету, з 2006 р. у програму ввійшли такі бібліотеки: Оксфордський університет, Мадридський університет Комплутенсе, Національна бібліотека Каталонії, університетська бібліотека Лозанни, Гентський університет та університет Кейо у Японії. Через юридичні обмеження частина документів подається в обмеженому доступі (для користувачів за межами США, які визначаються за IP), проте всі документи у вільному доступі можна скачати у форматі PDF.

- Проект Гутенберг – найстаріша електронна бібліотека (вільні твори переважно німецькою, англійською).

- Світова цифрова бібліотека (World Digital Library, WDL), у якій представлені об'єкти світової культури (за виключенням об'єктів західної культури).

- MDZ та GDZ – німецькі регіональні центри оцифровування.

- Austrian Newspaper Online – архів історичної австрійської періодики (станом на липень 2008 р. – понад 4 млн оцифрованих сторінок).

- arxiv.org – найбільша збірка вільних наукових робіт та препринтів у світі, належить бібліотеці Корнельського університету, розмір – приблизно 500 тис. робіт.

- International Music Score Library Project – бібліотека нотних матеріалів.

- Велика онлайн бібліотека художньої літератури – У бібліотеці презентовано близько 100 тис. художніх творів у форматі fb2, txt і html. Нескладна у використанні, має потужний релевантний пошук. Персональний список рекомендованої літератури створюється на основі порівняння індивідуальних оцінок книг. Обговорення, коментарі, відгуки й враження про прочитані книги. Персональна книжкова полиця. Можливість завантажити всі книги із книжкової полиці одним архівом.

• eSSUIR – Електронний архів Сумського державного університету – Електронний архів Сумського державного університету накопичує, зберігає, розповсюджує та забезпечує довготривалий, постійний та надійний доступ до наукових досліджень професорсько-викладацького складу, співробітників та студентів Університету.

• eKMAIR – Електронний архів Національного університету «Києво-Могилянська академія» – Електронний архів Національного університету «Києво-Могилянська академія» накопичує, зберігає, розповсюджує та забезпечує довготривалий, постійний та надійний доступ до наукових досліджень професорсько-викладацького складу, співробітників та студентів Університету.

• Електронний каталог бібліотеки Сумського державного університету – Електронний каталог бібліотеки Сумського державного університету відтворює увесь фонд бібліотеки, забезпечує оперативний пошук документів з метою їх подальшого замовлення та забезпечення on-line доступу до електронних копій документів в режимі віддаленого доступу через Інтернет.

• Електронна бібліотека Ротаркт клубу «Ужгород» – Ресурс, який містить україномовну літературу наукового характеру (медицина, філологія, література, математика тощо).

• Електронна бібліотека Української академії банківської справи Національного банку України – Електронна бібліотека Української академії банківської справи Національного банку України містить журнали, монографії, наукові збірники, методичні матеріали та автореферати, простий та зрозумілий пошук документів on-line доступу через Інтернет.

• Інституційний репозитарій Української академії банківської справи Національного банку України – Інституційний репозитарій Української академії банківської справи Національного банку України накопичує, зберігає та надає вільний, довгостроковий доступ до електронних версій наукових публікацій, науково-методичних та навчальних матеріалів, створених науковими працівниками, аспірантами та студентами УАБС НБУ.

• ROAD: всі ресурси відкритого доступу на одному сайті – <http://road.issn.org/en>.

• Будапештська ініціатива відкритого доступу (BOAI) – <http://www.soros.org/openaccess>.

• Консорціум «Електронна інформація для бібліотек» (eIFL.net) – <http://www.eifl.net/cps/sections/services/eifl-oa>.

• Програма відкритого доступу – <http://www.eifl.net/cps/sections/services/eifl-oa>.

• Директорія журналів відкритого доступу – <http://www.doaj.org>.

• Директорія книг відкритого доступу авторитетних іноземних видавництв – Directory of Open Access Books (DOAB).

• Директорія репозитаріїв відкритого доступу – <http://www.opendoar.org>.

• Дозвіл від видавців на архівування статті у відкритому доступі можна перевірити за видавцем – <http://www.sherpa.ac.uk/romeo.php>.

• Open Access Directory – <http://oad.simmons.edu>.

• Open access resources by and for librarians – <http://oalibrarian.blogspot.com>.

• Запитання та відповіді щодо самоархівування – <http://socionet.ru/docs/self-archiving-FAQ-ru.htm>.

• Секція Консорціуму-Інформатіо: «Відкритий доступ до інформації» – http://www.linkedin.com/groups?gid=2146280&trk=myg_ugrp_ovr.

Електронні ресурси вільного доступу

• **Наукова періодика України** – колекція понад 2,2 тис. журналів та збірників наукових праць України. Ресурс Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського.

• **Бібліотека авторефератів** – повнотекстова електронна база авторефератів дисертацій, захищених в Україні з 1998 по 2012 рр. Ресурс Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського.

• **Відкриті архіви України** – електронні архіви, що надають відкритий доступ до наукових праць власних інституцій.

• **Електронні архіви України** – відкриті е-архіви в інституціях України.

• **VSL Open**. Спеціалізований інструмент для пошуку широкого спектру наукових публікацій та баз даних.

• **Academicjournals**. Повнотекстові англomовні наукові журнали з медичних, соціальних, біологічних, фізичних, юридичних наук, мистецтва та освіти.

• **Elsevier**. Журнали відкритого доступу від видавництва Elsevier.

• **Journals4Free**. Портал академічних журналів відкритого доступу (понад 7 тис.). Пошук можна здійснювати за категоріями, мовою чи присутністю в базах даних: **Scopus, PubMed, ISI Master**.

• **Electronic Journals Library**. Колекція електронних академічних журналів. Нараховує понад 64 тис. назв, з них у безкоштовному доступі – 29 тис.

• **Springer journals**. Повнотекстові журнали міжнародного наукового видавництва Springer з медичних, соціальних, фізичних, технічних наук англійською мовою.

• **Springer books**. Книги міжнародного наукового видавництва Springer.

• **Versita Open**. Платформа відкритого доступу видавництва Versita надає безкоштовний доступ до академічних журналів з різних дисциплін. Колекція нараховує понад 200 назв наукових журналів, що належать багатьом університетам та дослідним інститутам. Документи зберігаються у власному пошуковому архіві системи. Кожен бажаючий після реєстрації має змогу не тільки отримувати повнотекстові документи, але і *розміщувати повні тексти власних публікацій*.

• **OAIster**. Підтримується University of Michigan (США). Надає безкоштовні пошукові послуги. Позиціонує себе як об'єднаний каталог цифрових ресурсів. Містить текстові, графічні, аудіо-, відеодокументи та набори даних. Інформація надається більше ніж 750 інституціями, що мають можливість включати власні документи у пошуковий масив системи у форматі посилань. Документальний архів нараховує майже 11 млн. записів. Після виконання пошуку, кожний конкретний документ отримується з сайту організації-партнера, яка надала в репозитарій посилання на документ.

• **Springer & Kluwer Academic Journal Searching.** Springer & Kluwer Academic Journal Searching – реферативно-бібліографічна база, що містить понад 1200 журналів видавництва Springer та Kluwer. Також сюди входить 300 періодичних видань з суспільних наук (дисциплінарні колекції: Business & Management, Economics, Education, Humanities, Law, Philosophy, Psychology, Social Sciences, Statistics). Серед журналів, що містять даний ресурс, такі відомі, як Economic Theory, Public Choice, Theory and Society, Journal of Population Economics, Journal of Cultural Economics, Crime, Law and Social Change і т.д. За більшістю видань є доступним досить потужний архів.

• **EZB.** Elektronische Zeitschriftenbibliothek – електронна бібліотека журналів при бібліотеці університету Регенсбурга; доступ до змісту журналів та повних текстів статей.

• **E-LIS.** Найбільший міжнародний відкритий електронний архів з бібліотекознавства та інформаційних наук.

• **Cogprints.** Cognitive Science EPrint Archive – відкритий репозитарій з когнітивних наук (психологія, нейрологія, лінгвістика, комп'ютерні науки, філософія, біологія).

• **NARCIS.** Архів, що містить наукові публікації та докторські дисертації з університетів та наукових установ Данії. Більшість публікацій доступна у повних текстах.

• **CiteSeerx.** Електронна бібліотека публікацій з комп'ютерних наук. Містить широкий спектр додаткових можливостей з аналізу автономного індексу цитування (Autonomous Citation Indexing – ACI), пошуку та аналізу статей.

• **Google Book Search.** Світова електронна бібліотека книг.

• **National Technical Information Service (NTIS).** База містить реферати наукових досліджень. Містить велику кількість німецьких дослідницьких звітів. Містить записи з усіх областей наук, інженерії й технології. Джерела – головним чином звіти федеральних урядових агентств США, винаходи, що є доступними для ліцензування.

• **SCISEARCH.** Одна з найбільших мультидисциплінарних наукових баз даних – міжнародний показник літератури, що охоплює майже кожен предметну область науки, технології та біомедицини. База даних містить бібліографічну інформацію та цитовані посилання з понад 5 тис. наукових, технічних й медичних журналів.

• **Open J-Gate.** Директорія відкритого доступу до понад 6 тис. наукових журналів.

• **RePEc.** Відкритий Архів з економіки та суміжних дисциплін, створений з метою розповсюдження результатів світових наукових досліджень. Містить посилання понад 925 тис. статей, 2,7 тис. книг понад 16 тис. науковців.

• **E-Journals.org.** База посилань на сайти електронних журналів світу (релігія, медицина, соціологія, історія, економіка тощо).

• **E-Books Directory.** Каталог електронних книг, документів, лекцій з усіх галузей наук з можливістю додавати власні книги, коментарі до вже розміщених публікацій.

• **Інтернет-архів Нобелівської премії.** Все про Нобелівську премію та її лауреатів.

• **Socionet.** Науково-освітня соціальна мережа Соціонет інтегрує інформацію з безлічі серверів, що належать російським і закордонним науковим і освітнім організаціям, які беруть участь у міжнародних ініціативах RePEc і Open Archives Initiative.

• **UNESCO Documents and Publications.** Бібліографічні записи і повні тексти документів, публікацій та періодичних видань ЮНЕСКО, з 1945 р. по теперішній час.

• **The OpenCourseWare Consortium.** Освітні ресурси Массачусетського Технологічного інституту (Massachusetts Institute of Technology (MIT))

• **DART-Europe.** Портал відкритого доступу до тез та дисертацій науковців Європейського Союзу. Колекція нараховує понад 324 тис. документів з 512 університетів 27 Європейських країн.

• **Theses Canada Portal.** Колекція дисертацій Канадських науковців. Архів з 1965 р.

• **DissOnline.de.** Архів кандидатських, докторських дисертацій, захищених в Німеччині.

• **ADT (Australasian Digital Theses Program).** Дисертації Австралії.

• **Biblioteca Digital de Teses e Dissertacoes.** Дисертації Бразилії.

• **DiVA.** Дисертації та інші дослідницькі матеріали від 26 інституцій скандинавських країн EThOS. Electronic Theses Online Service (EThOS) – Сполучене Королівство.

• **National ETD Portal (South Africa).** Дисертації Південної Африки.

• **JournalTOCs Discovery Service.** Сервіс пошуку актуальної наукової інформації. Пошук здійснюється за назвами та змісту авторитетних наукових комерційних журналів та журналів вільного доступу (понад 15 тис. назв журналів). JournalTOCs індексує статті одразу, як тільки вони з'являються в мережі.

• **OA publishing at Nicolaus Copernicus University.** Періодичні видання університету Миколи Коперника (Польща).

• **Periodica Polytechnica.** Наукові періодичні видання Будапештського університету технології та економіки.

Ресурси відкритого доступу

• Електронний архів розсекречених матеріалів СБУ – матеріали пов'язані з діяльністю радянських органів безпеки та історією Українського визвольного руху, систематизовані та об'єднані тематично (Голодомор 1932-1933 рр., діяльність ОУН-УПА, Репресії в Україні, Дисидентський рух тощо).

• Бібліотека Херсонського музею – Bibliotheca Chersonessitana містить оцифровані рідкісні видання XIX-початку XX ст.: Записки Одесского Общества Истории и Древностей, Известия Императорской Археологической Комиссии, Известия Русского Археологического Института в Константинополе, Известия Таврической Ученой Архивной Комиссии, Материалы по Археологии России, Отчеты Археологической Комиссии, а також видання Херсонського музею та ін.

• Вікіджерела – україномовний розділ мережної бібліотеки Wikisource. У ній розміщено художні твори, історичні та інші документи, статті, вихідні тексти програм тощо, тобто будь-які тексти, в тому числі супроводжувані мультимедійними ілюстраціями, що можуть бути корисні україномовній спільноті.

• Вікіпідручник – україномовний розділ сервісу Wikibooks. У ньому розміщено навчальні матеріали з питань енергетики, інженерії, історії, комп'ютерних наук, кулінарії, масових комунікацій, математики, мовознавства, правознавства, програмування, філософії та інших дисциплін.

• Електронна бібліотека «Культура України» – інтегрований ресурс, орієнтований на широке коло користувачів, в рамках якого формуються колекції, спрямовані на поширення знань про культуру України.

• Електронні інформаційні ресурси Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського – дають доступ до електронного каталогу бібліотеки з 433 тис. записів, також містять повнотекстові автореферати дисертацій, статті з періодичних видань, книги та тексти.

• Журнальний зал – некомерційний літературний інтернет-проект, який представляє діяльність російських літературно-художніх та гуманітарних журналів (більше 30). Серед них: Вестник Европы, Иностранная литература, Вопросы литературы, Логос та ін.

• ІНІСН – бібліографічні бази із соціальних та гуманітарних наук Інституту наукової інформації суспільних наук. Наповнення: 3,5 млн. записів з економіки, демографії, філософії, соціології, історії, археології, етнології, мовознавства, літературознавства, релігієзнавства, держави і права, гендерних студій – із книжок та журналів (статті), збірників, з посиланням на повні тексти джерел Наукової електронної бібліотеки.

• Наукова періодика України – на сторінці Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського НАН України представляє відкритий доступ до наукових журналів та збірників наукових праць, виданих в Україні, в основному за 2 останні роки, але є і з більш потужним архівом (від першого числа).

• Наукова електронна бібліотека eLibrary.Ru – найбільша в Росії колекція електронних журналів та баз даних з усіх галузей наук. Містить близько 7 тис. міжнародних та біля 300 російських наукових електронних журналів, SCI та Російський індекс наукового цитування. Значна кількість ресурсів знаходиться у відкритому доступі (близько 1 тис. журналів).

• Портал російських наукових журналів – розроблений Російською державною бібліотекою. Основним компонентом цього порталу стала загальнодоступна база даних структурованих описів російських наукових журналів, що знаходяться в Інтернеті.

• Соционет (Socionet) – науково-освітня соціальна мережа, що об'єднує інституційні архіви Росії, засіб для самоархівування матеріалів. Надає доступ до повних текстів наукових матеріалів (постпринтів та препринтів, книжок, робочих матеріалів, дисертацій тощо, понад 275 тис. записів) за різними галузями знань: економіка, соціологія, демографія, політологія, інформатика, математика,

філософія, історія, фізика. Переважна більшість матеріалів російською та англійською мовами.

- ADS підтримує три бібліографічні бази даних, що містять більше 8,7 млн. записів. ADS забезпечує доступ до зовнішніх ресурсів, у тому числі до електронних статей, каталогів даних і архівів (посилання на 8,9 млн. матеріалів).

- Article@inist – реферативно-бібліографічна база даних, що створюється у Франції. Містить більше 11 млн. бібліографічних записів з більш ніж 1,2 млн. книг та наукових журналів, 210 тис. монографій, дисертацій, матеріалів конференцій та наукових доповідей з природничих, гуманітарних і суспільних галузей наук. Щодня в базі даних поновлюється 3 тис. записів.

- arXiv.org – архів відкритого доступу, вміщує понад 600 тис. наукових публікацій з фізики, математики, комп'ютерних наук, інформатики, біології, фінансів та статистики. Архів підтримується Корнельським університетом.

- CiteSeer – електронна бібліотека наукової літератури і пошукових систем, що представляє в основному літературу з галузі обчислювальної техніки та інформатики.

- ChemNet (Россия) – віртуальна інформаційна мережа інформаційних ресурсів з хімії (освіта, наука, технологія). Електронна бібліотека сайту "Chemnet" – фонд публікацій (з журналів, розділів книг та ін. матеріалів), підготовлених для інформаційного забезпечення навчальних курсів з хімії для студентів та аспірантів хімічних факультетів, а також абітурієнтів та учнів середньої школи.

- DANS (Data Archiving and Networked Services) – електронний архів та сервісна організація з архівування даних та мережних послуг. Архів об'єднує колекції з мистецтва, гуманітарних і соціальних наук, охорони здоров'я та ін. DANS створена інститутом Нідерландської Королівської академії мистецтв і наук, підтримується Урядом Нідерландів (KNAW) та Організацією з наукових досліджень (NOW).

- Directory of Open Access Journals – безкоштовний міжнародний мультидисциплінарний каталог журналів відкритого доступу. Містить понад 10 тис. назв повнотекстових рецензованих наукових журналів з усіх галузей знань різними мовами, а також метадані статей цих журналів. Каталог прагне охопити усі відкриті наукові журнали, що дотримуються загальних принципів якості наукових видань, і тим самим сприяти їх поширенню, використанню та популяризації руху Відкритого доступу.

- DOAB (Directory of Open Access Books) – ресурс дає доступ до метаданих та повних текстів книг академічних видавництв у відкритому доступі в мережі Інтернет. Сервіс дає можливість здійснювати пошук книг за наступними параметрами: назва книги, автор, ключові слова, анотації до книг, видавець, ISSN/ISBN книги чи за всіма перерахованими елементами. Переглядати зміст сервісу можна за назвами в алфавітному порядку, за предметними рубриками та за видавцем (напр. Academia Press, University of Michigan Press, Springer Science – Business Media тощо).

- DOAJ (Directory of Open Access Journals) – каталог наукових журналів відкритого доступу. Сервіс надає доступ до повнотекстових рецензованих наукових та академічних журналів з усіх галузей знань різними мовами. Каталог

містить більше 5 тис. назв журналів, надає сервіс пошуку на рівні статті, містить більше 400 тис. статей.

- E-books directory – безкоштовний Web-ресурс, з якого можна завантажити книги, документи, лекції, технічні документи. Містить посилання на більш ніж 2 тис. електронних книг, перерахованих у 392 категоріях, в тому числі з бізнесу, комп'ютерних наук, техніки, гуманітарних наук, літератури, медицини та ін.

- E-LIS – відкритий архів з бібліотечних та інформаційних наук, а також суміжних галузей знань. Містить понад 3,5 тис. текстів опублікованих і неопублікованих наукових та технічних документів.

- EXLIBRIS – українська електронна бібліотека, де розміщені джерела з історії України, публіцистика та художня література.

- EZB (Elektronische Zeitschriften bibliothek) – бібліотека електронних журналів пропонує швидкий, структурований та уніфікований доступ до повних текстів наукових журналів. EZB містить 50032 назв, у тому числі 6592 оригінальних електронних журналів, з усіх галузей знань. 25521 журналів знаходяться у вільному доступі. EZB – кооперативний сервіс 557 бібліотек з Німеччини, підтримується університетською бібліотекою м. Регенсбург.

- Free Electronic Math Journals – сайт містить посилання на електронні журнали з математики декількох університетських видавництв і професійних товариств. Сайт підтримується університетом Берклі.

- Gallica – одна з найбільших електронних бібліотек світу (з 2007 р. збільшується на 100 тис. назв у рік), її основу складають фонди Національної бібліотеки Франції. Багато вільних творів, переважно французькою, можна завантажити у форматі PDF.

- Globethics.net – Електронні бібліотеки, що пропонують зареєстрованим користувачам безкоштовний доступ до тисяч повнотекстових документів з етики та суміжних дисциплін. Учасники також можуть розмішувати власні праці.

- Google books – Світова Електронна Бібліотека – сервіс, який надає повнотекстовий пошук по книгах, які оцифровані Google та партнерами цієї програми. Бібліотека містить як повнотекстові видання, так і книги, які представлені для перегляду лише декількома сторінками для ознайомлення. Представлена інформація про те, де можна придбати книгу, чи в якій найближчій до Вас бібліотеці взяти.

- HighWire Press – доступ до репозитарію HighWire Press – підрозділу бібліотеки Стенфордського університету. Містить 1269 журналів, понад 6 млн. повнотекстових рецензованих статей у вільному інтернет доступі.

- Index Translationum – World Bibliography of Translation – бібліографічна база даних перекладів із всього світу, містить близько 2 млн. записів книжок 250 тис. авторів з більш ніж 100 країн. Index Translationum – покажчик перекладів, який у 1932 р. заснував Інститут з інтелектуального співробітництва Ліги Націй (до структури якого входить ЮНЕСКО).

- InTech (Books) – повнотекстовий доступ до 350 книг видавництва InTech з різних галузей науки та техніки (біологічні, комп'ютерні науки та інформаційні технології, науки про землю, електронна техніка та електротехніка, інженерія, матеріалознавство) і медицини.

• InTech (Journals) – наукові журнали відкритого доступу: International Journal of Advanced Robotic Systems, Journal of Humanoids, International Journal of Engineering Business Management, The International Journal of Radio Frequency Identification & Wireless Sensor Networks, Journal of Humanoids та інші.

• Internet Public Library – організація публічних послуг та навчальне середовище, що започатковане University of Michigan School of Information та підтримується Drexel University's College of Information Science & Technology. Це 45000 повнотекстових творів (художньої та нехудожньої літератури, довідкових видань), організованих за предметними колекціями та типами ресурсів.

• Journals4Free – портал журналів відкритого доступу з понад 7000 назв академічних журналів. Пошук можна здійснювати за категоріями, мовою чи присутністю в базах даних.

• LISTA – Library, Information Science & Technology Abstracts – професійна база даних для бібліотечних та інформаційних працівників. База даних включає більше 600 повнотекстових журналів, книг, дослідницьких звітів, матеріалів конференцій з усіх проблем бібліотечної справи та інформаційних технологій. (ретроспектива з 1960-х рр.).

• OAPEN – Open Access Publishing in European Networks – міжнародний проект відкритого доступу до монографій в галузі гуманітарних та соціальних наук. Повні тексти в pdf форматі. OAPEN містить монографії англійською, німецькою, італійською мовою, тощо.

• Open J-Gate – одна з найбільших світових баз даних відкритого доступу. Містить 4595 наукових журналів, 2487 з яких рецензовані, та більше 1 млн. журнальних статей.

• Open Library – проект некомерційної організації Internet Archive у співпраці з Open Content Alliance, колекція нараховує більше 1 млн. оцифрованих книжок, запити необхідно робити латинською абеткою. Також з наданою Бостонською публічною бібліотекою списку книг можна вибрати таку, яка буде безкоштовно оцифрована. InternetArchiv підтримує також MillionBookProject.

• Persée – портал, на якому представлено колекцію французьких журналів в галузі гуманітарних та соціальних наук. Колекція містить повні тексти близько 90 тис. статей та близько 14 тис. аудіо-файлів (версій) статей з 72 найменувань періодичних видань, що охоплюють такі дисципліни: філософія, антропологія, археологія, мистецтво, економіка, географія, історія, інформація, комунікації в галузі науки, юриспруденція, лінгвістика, література, політологія, психологія, соціологія. Архів таких матеріалів, як Bibliothèque de l'École des chartes.

• Project Gutenberg (Проект Гутенберг) – громадська (добровільна) ініціатива з оцифрування, архівування і поширення культурних творів. Є найстарішою універсальною електронною бібліотекою. Більшість одиниць цієї колекції є повні тексти книг, які знаходяться в суспільному надбанні. Проект намагається робити максимально вільний і довготривалий доступ до колекції, використовує відкриті формати даних, які можна використовувати на комп'ютерах різних типів. Бібліотека містить більше 42 тис. книг у вільному доступі, крім того доступні аудіокнижки, музика та ін. «Проект Гутенберг» має в багатьох країнах світу філії ,

які є незалежними організаціями, дозволяє партнерам використовувати бренд "Project Gutenberg".

- ScienceDirect – понад 9 млн. статей з 2,5 тис. назв журналів відомого наукового видавництва Elsevier. Доступ до повних текстів потребує передплати, але доступ до рефератів усіх статей та пошук – вільний. Із питань замовлення конкретної статті звертайтеся до координатора проекту. Science.gov – портал наукової інформації і науково-дослідних результатів федеральних інституцій та агенцій США. Здійснює пошук у 40 наукових базах даних і 200 млн. сторінок наукової інформації за допомогою тільки одного запиту, а також відкриває доступ до більш ніж 2 тис. наукових Web-сайтів.

- Scientific Commons.org – платформа, яка забезпечує вільний доступ до наукових робіт різноманітної тематики, опублікованих та розташованих в відкритих депозитаріях усього світу. Scientific Commons.org в даний час надає доступ до більш ніж 29 млн. публікацій із 1056 архівів 53 країн світу. Мета проекту полягає в тому, щоб структурувати великі масиви даних, забезпечити доступ до них, оперуючи централізованим інструментом пошуку. Scientific Commons.org розроблений в рамках проекту в Інституті медіа та управління комунікаціями Університету Сент-Гален і підтримується ним.

- SPN (Social Psychology Network) – соціальна та навчальна мережа з психології. SPN включає більш 3,5 тис. посилань для пошуку. На її сторінках розташовано більше 18 тис. посилань на ресурси, пов'язані з психологією. Тут знайдете інформацію про організації, академічні установи, публікації, особистості (Directory of Professional Profiles), навчальні курси, програмне забезпечення, онлайн-дослідження та ін. Web-ресурси.

- SSM (Simple Search Metadata in Open Archives Ukraine) – система пошуку у відкритих архівах України – гарвестер, розроблений Житомирським державним університетом ім. Івана Франка. Надає можливість одночасного пошуку повнотекстової наукової інформації (статті, навчальні матеріали, презентації, розділи монографій та підручників, зображення тощо) у відкритих електронних архівах (репозитаріях) України, зареєстрованих також в міжнародних гарвестерах. Працює на основі протоколу OAI-PMH. Індексовано 21431 документів з 13 репозитаріїв України. Оновлення записів з архівів виконується щоденно.

- Social Psychology Network (SPN) – найбільша соціальна мережа з психології. На її сторінках Ви можете знайти більше 5 тис. посилань на ресурси, пов'язані із психологією.

- Socionet – науково-освітня соціальна мережа з доступом до повних текстів наукових матеріалів (постпринтів та препринтів, книжок, робочих матеріалів, дисертацій тощо) за різними галузями знань. Переважна більшість матеріалів російською та англійською мовами.

- Theses Canada Portal – загальнодоступні канадські дисертації за період 1998-2002 рр.

- Vascoda – інтернет-портал наукової та навчальної інформації, що веде до численних ресурсів академічних бібліотек та інформаційних установ національного значення в Німеччині. Пропонується доступ до журнальних статей, книг та інших ресурсів високоякісної наукової інформації з джерел, які, зазвичай,

не піддаються пошуку у відомих пошукових системах. Крім того, докладні описи колекції дають інформацію про тематичні портали, які беруть участь у цьому проекті, і джерела, які є їх частиною. Пошук включає бібліотечні каталоги, тематичні спеціальні бази даних, а також списки і бюлетені Vascoda-партнерів.

- **World Digital Library** – Світова Цифрова Бібліотека (міжнародний проект, ініційований Бібліотекою Конгресу США) надає безкоштовний доступ до різних типів цифрових матеріалів 6 мовами, які представляють культуру різних країн світу.

- **World Public Library** – глобальний ресурс, який дає доступ до класичних творів літератури, періодичних видань, бібліографічної інформації, довідкової літератури тощо. За тематикою ресурс включає наступні колекції: література (пригодницька, класична, драматична, детективна, дитяча, наукова), література Єлизаветинської епохи, Середньовіччя, Відродження та 21 століття, фольклор, історія, гуманітарні науки, поезія, політичні науки, релігієзнавство, наукова фантастика, біографістика, езотерика. Ресурс дає доступ до книг відомих світових академічних видавництв, електронних та аудіо-книг, коміксів та періодичних видань. Портал дає можливість завантажувати книги у pdf форматі.

- **WorldWideScience.org** – портал наукових ресурсів (60 баз даних з понад 60 країн світу).

Наукові пошукові системи

- **Scirus**. Універсальна наукова пошукова система. Здійснює повнотекстовий пошук за статтями журналів більшості великих іноземних видавництв (біля 17 млн. статей), статтями у великих архівах статей і препринтів, науковим ресурсам Internet (більше 250 млн. проіндексованих сторінок).

- **Scienceresearch**. Наукова пошукова система, яка здійснює повнотекстовий пошук у журналах багатьох великих наукових видавництв, таких як Elsevier, Highwire, IEEE, Nature, Taylor & Francis та ін.

- **FreeFullPDF.com**. Пошукова система наукової літератури (найактуальніша інформація з найкращих джерел для інноваційних проектів). Пошук проводиться лише на відібраних сайтах. Охоплення: понад 80 млн. повнотекстових наукових статей.

- **Science Research Portal** Наукова пошукова система, що здійснює повнотекстовий пошук в журналах багатьох крупних наукових видавництв, таких як Elsevier, Highwire, IEEE, Nature, Taylor & Francis та ін. Здійснює пошук статей і документів у відкритих наукових базах даних: Directory of Open Access Journals, Library of Congress Online Catalog, Science.gov і Scientific News.

- **Windows Live Academic** Бета-версія наукової пошукової системи від Microsoft. Призначена для пошуку наукових статей як у відкритих архівах, так і в архівах видань з платним доступом.

- **ResearchIndex** Наукова пошукова система, що індексує статті в Postscript і PDF форматі з наукових Web-сайтів. Багато статей (за бажанням авторів) доступні для безкоштовного скачування. Окрім повнотекстового пошуку по статтях система також здійснює пошук посилань за певною публікацією або автором.

4. ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Аникеева О. С. Использование индекса научного цитирования в качестве характеристики научно-исследовательской деятельности ученых (Using Scientific Citation Index as Characteristic of Scientists' Research Activity) / О. С. Аникеева // Вестник Ставропольского государственного университета. – 2009. – № 6. – С. 5-11.
2. Биков В. Ю. Моделі організаційних систем відкритої освіти : монографія / Биков В. Ю. – К. : Атіка, 2008. – 684 с.
3. Биков В. Ю. Відкриті web-орієнтовані системи моніторингу впровадження результатів науково-педагогічних досліджень / Биков В. Ю., Спірін О. М., Лупаренко Л. А. // Теорія і практика управління соціальними системами. – 2014. – № 1. – С. 3-25.
4. Биков В. Ю. Електронні бібліометричні системи як засіб інформаційно-аналітичної підтримки науково-педагогічних досліджень / В. Ю. Биков, О. М. Спірін, Н. В. Сороко // Інформаційно-комунікаційні технології в сучасній освіті: досвід, проблеми, перспективи. – 2015. – С. 91-100.
5. Биков В. Ю. Ризики впровадження електронних бібліометричних систем оцінювання ефективності діяльності наукових працівників [Електронний ресурс] / В. Ю. Биков, Н. В. Сороко // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2015. – № 4 (48). – Режим доступу : <http://www.journal.iitta.gov.ua>.
6. Використання сервісів електронної бібліотеки установи: методичні рекомендації [Електронний ресурс] / [Т. Л. Новицька, З. В. Савченко, В. А. Ткаченко]; за наук. ред. проф. О. М. Спіріна. – К.: ІТЗН НАПН України, 2014. – 57 с. – Режим доступу: <http://lib.iitta.gov.ua/6259>.
7. Використання електронних систем відкритого доступу для інформаційно-аналітичної підтримки педагогічних досліджень [Електронний ресурс] / О. М. Спірін, А. В. Яцишин, С. М. Іванова та ін. // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2016. – № 5 (55). – С. 136-174. – Режим доступу: <http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/1501/10>.
8. Гальчевська О. А. Використання міжнародних наукометричних баз даних відкритого доступу в наукових дослідженнях / О. А. Гальчевська // Інформаційні технології в освіті. – 2015. – Вип. 23. – С. 115-126.
9. Головка Л. В. Перспективи використання Open Journal Systems у бібліотеках ВНЗ України System [Електронний ресурс] / Л. В. Головка // Традиції та новації в інформаційному забезпеченні, 22-24 травня 2012 року, ТНУ ім. В. Вернадського, 2012. – Сімферополь. – Режим доступу : http://www.library.univ.kiev.ua/ukr/for_lib/konf-2012/10.pdf.
10. Головня О. С. Критерії добору програмних засобів віртуалізації у навчанні Unix-подібних операційних систем / О. С. Головня // Інформаційні технології в освіті. – 2015. – № 24. – С. 119-133.
11. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник / С. У. Гончаренко. – К. : Либідь, 1997. – 367 с.
12. Електронні бібліотечні інформаційні системи наукових і навчальних закладів: монографія / [О. М. Спірін, С. М. Іванова, О. В. Новицький та ін.]; за наук. ред. проф. В. Ю. Бикова, О. М. Спіріна. – К.: Педагогічна думка, 2012. – 176 с.
13. Енциклопедія освіти / [гол. ред. В. Г. Кремень]. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.

14. Жалдак М. І. Основи інформаційної культури вчителя / М. І. Жалдак // Використання інформаційних технологій в навчальному процесі: Зб. наук. праць. – К. МНО УРСР. КДПІ ім. О. М. Горького, 1990. – С. 3-24.
15. Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/ru/848-19>.
16. Іванова С. М. Проектування інформаційно-комунікаційної підтримки наукової діяльності на базі системи EPrints [Електронний ресурс] / С. М. Іванова // Інформаційні технології і засоби навчання – 2013. – № 5 (37) – Режим доступу: <http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/907>.
17. Іванова С. М. Інформаційно-аналітична підтримка науково-педагогічних досліджень (зарубіжний та вітчизняний досвід) [Електронний ресурс] / С. М. Іванова // Інформаційні технології і засоби навчання – 2016. – № 3 (53). – С. 164-177. – Режим доступу: <http://journal.iitta.gov.ua>.
18. Іванова С. М. Наукова електронна бібліотека НАПН України як засіб інформаційно-аналітичної підтримки педагогічних досліджень / С. М. Іванова // Комп'ютер у школі та сім'ї – 2015. – № 6 – С. 11-15.
19. Кільченко А. В. Аналіз електронних систем відкритого доступу для підтримки педагогічних досліджень [Електронний ресурс] / А. В. Кільченко // Звітна наук.-практ. конф. ІТЗН НАПН України: матеріали конф. – К. : ІТЗН НАПН України, 2016. – С. 1-9. – Режим доступу: <http://lib.iitta.gov.ua>.
20. Кільченко А. В. Перспективи використання електронних систем відкритого доступу в наукових установах / А. В. Кільченко // Мультимедійні технології в освіті та інших сферах діяльності: тези доповідей. – К.: Національний авіаційний університет. – 2015. – С. 41-42.
21. Костенко Л. Бібліометрика української науки: інформаційно-аналітична система / Л. Костенко, О. Жабін, О. Кузнецов [та ін.] // Бібліотечний вісн. – 2014. – № 4.– С. 8-11.
22. Лабжинський Ю. А. Використання відкритих електронних систем антиплагіату в науковій діяльності / Ю. А. Лабжинський // Автоматизація та комп'ютерно-інтегровані технології у виробництві та освіті: стан, досягнення, перспективи розвитку. – Черкаси: Черкаський національний університет ім. Богдана Хмельницького, 2016. – С. 112-113.
23. Лук'янова Л. Б. Концепція освіти дорослих в Україні / Укл. Л. Б Лук'янова. – Ніжин: ПП Лисенко М. М., 2011. – 24 с.
24. Лук'янова Л. Б. Освіта дорослих: короткий термінологічний словник / Л. Б Лук'янова, О. В. Аніщенко // Освіта дорослих: короткий термінологічний словник. – К.; Ніжин: Видавець ПП Лисенко М. М., 2014. – 108 с.
25. Лупаренко Л. А. Використання електронних журнальних систем відкритого доступу для випуску науково-освітніх видань: порівняльний аналіз програмного забезпечення [Електронний ресурс] / Л. А. Лупаренко // Інформаційні технології і засоби навчання – 2011. – № 5 (25). – Режим доступу: <http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/573/449>.
26. Лупаренко Л. А. Інструментарій виявлення плагіату в наукових роботах: аналіз програмних рішень [Електронний ресурс] / Л. А. Лупаренко // Інформаційні технології і засоби навчання – 2014. – № 2 (40). – С. 151-169. – Режим доступу: <http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/1050/775>.
27. Лупаренко Л. А. Особливості використання електронної журнальної системи Open Journal Systems у вітчизняному науково-освітньому просторі [Електронний ресурс] / Л. А. Лупаренко // Звітна наук. конф. Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України: матеріали наук. конф. – Київ: ІТЗН НАПН України, 2015. – Режим доступу: <http://lib.iitta.gov.ua>.

28. Морзе Н. В. Створення електронної бібліотеки університету в середовищі Eprints / Н. В. Морзе, О. Г. Кузмінська // Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія 2. Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання: [зб. наук. праць] / Ред. рада. – К. : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2010. – № 8 (15). – С. 119-125.

29. Науково-організаційні засади проектування мережі електронних бібліотек установ НАПН України: монографія / [О. М. Спірін, С. М. Іванова, А. В. Яцишин та ін.]; за наук. ред. проф. В. Ю. Бикова, О. М. Спіріна. – К.: Атіка, 2014. – 184 с.

30. Новицька Т. Л. Загальні підходи до використання електронних систем відкритого доступу / Т. Л. Новицька, О. О. Марченко [Електронний ресурс] // Інформаційні технології і засоби навчання, 2015. – № 6 (50). – С. 181-191. – Режим доступу: <http://journal.iitta.gov.ua>.

31. Новицька Т. Л. Система авторських ідентифікаторів ORCID / Т. Л. Новицька, О. О. Марченко // Тези доповідей III Міжнар. наук.-практ. конф. «Інформаційні технології в освіті, науці, і техніці» ІТОНТ-2016 (Черкаси, 12-14 травня 2016 р.). – Черкаси: ЧДТУ, 2016. – С. 197-199.

32. Одотюк І. Оцінка результатів наукової діяльності в Україні : нормативно-правовий аспект / І. Одотюк // Проблеми інноваційно-інвестиційного розвитку, 2012. – № 3. – С. 38-42.

33. Олексюк В. П. Інституційний репозитарій: можливості застосування у навчальному процесі [Електронний ресурс] / В. П. Олексюк, О. Р. Олексюк // Інформаційні технології і засоби навчання – 2012. – № 6. – Режим доступу: <http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/755>.

34. Основи стандартизації інформаційно-комунікаційних компетентностей в системі освіти України: метод. реком. / [В. Ю. Биков, О. В. Білоус, Ю. М. Богачков та ін.]; за заг. ред. В. Ю. Бикова, О. М. Спіріна, О. В. Овчарук. – К. : Атіка, 2010. – С. 46.

35. Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки [Електронний ресурс] / [затвердж. Законом України від 9 січ. 2007 р. №537-V] // Web-портал Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/537-16#n14>.

36. Постанова Кабінет Міністрів України «Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах)» від 23.03.2016 р. № 261 – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/261-2016-%D0%BF/>.

37. Словінська О. Д. Головні аспекти і завдання впровадження Web-конференцій у процес навчально-наукової діяльності [Електронний ресурс] / О. Д. Словінська // Інформаційні технології і засоби навчання – 2015. – № 4 (48). – С. 166-175. – Режим доступу: <http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/1262>.

38. Сороко Н. В. Моніторинг електронних освітньо-наукових ресурсів за допомогою Google Analytics / Сороко Н. В., Шиненко М. А. // Хмарні технології в освіті: матеріали Всеукр. наук.-метод. Інтернет-семінару (Кривий Ріг-Київ-Черкаси-Харків, 21 грудня 2012 р.). – Кривий Ріг: Вид. відділ КМІ, 2012. – С. 95.

39. Спірін О. М. Зміст навчального матеріалу спецкурсу «Хмарні інформаційно-аналітичні технології у науково-дослідному процесі» [Електронний ресурс] / О. М. Спірін, О. А. Одуд // Інформаційні технології і засоби навчання – 2016. – № 2 (52). – С. 108-120.

40. Спірін О. М. Інформаційно-комунікаційні технології моніторингу впровадження результатів науково-дослідних робіт [Електронний ресурс] / О. М. Спірін // Інформаційні технології і засоби навчання – 2013. – № 4 (36). – Режим доступу: <http://journal.iitta.gov.ua>.

41. Створення та технічна підтримка електронної бібліотеки установи НАПН України: методичні рек. / [С. М. Іванова, О. М Спірін, А. В. Яцишин, З. В. Савченко, В. А. Ткаченко]; за наук. ред. проф. О. М. Спіріна. – К.: ІТЗН НАПН України, 2014. – 58 с.
42. Тихонкова І. Міжнародні бази даних наукової літератури SCOPUS, INDEX COPERNICUS, DOAJ, ELIBRARY, Російський індекс научного цитування відкривають нові можливості для наукових журналів України. Досвід журналу *Biopolymers and cell* / І Тихонкова // Наука України у світовому інформаційному просторі. – Вип. 3. – 2010. – С. 27-32.
43. Ткаченко В. А. Використання Science Index та інших наукометричних показників для оцінювання наукової діяльності [Електронний ресурс] / В. А. Ткаченко // Звітна наук.-практ. конф. ІТЗН НАПН України: матеріали конф. – К. : ІТЗН НАПН України, 2016. – Режим доступу: <http://lib.iitta.gov.ua>.
44. Українсько-російський психологічний тлумачний словник / Авт.-упор. В. М. Копоруліна. – Х.: Факт, 2006. – 400 с.
45. Шиненко М. А. Застосування Google Analytics як засобу моніторингу використання мережі електронних бібліотек [Електронний ресурс] / М. А. Шиненко // Звітна наук.-практ. конф. ІТЗН НАПН України: матеріали конф. – К. : ІТЗН НАПН України, 2015. – Режим доступу: <http://lib.iitta.gov.ua>.
46. Шульга І. О. Електронні наукові журнали відкритого доступу в сучасній системі наукової комунікації / І. О Шульга // Поліграфія і видавнича справа: наук.-техн. зб. – 2008. – № 1. – С. 55-60.
47. Ярошенко Т. Бібліотеки України підтримують Ініціативу відкритого доступу до наукової інформації / Т. Ярошенко // Вища школа – 2009. – № 7. – С. 64-75.
48. Яцишин А. В. Досвід застосування системи EDUconference для інформаційної підтримки наукових масових заходів у галузі педагогічних наук [Електронний ресурс] / А. В. Яцишин // Звітна наук. конф. Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України : матеріали наук. конф. (Київ, 21 березня 2016 р.) – Київ: ІТЗН НАПН України, 2016. – С. 145-150 – Режим доступу: http://lib.iitta.gov.ua/166216/1/Tezy_IITZN_2016.4.PDF.
49. Яцишин А. В. Соціально-психологічні аспекти забезпечення відкритого доступу з використанням електронних журнальних систем / А. В. Яцишин, Л. А. Лупаренко // Вісник Житомирського держ. ун-ту.: Педагогічні науки, 2013. – № 4 (70). – С. 69 – 74.
50. Amin M. Impact factor: use and abuse [Electronic resource] / Amin M., Mabe M. // *Perspectives in Publishing*, 2000. – № 1. – P. 1-6. – Available from: <http://www.ntu.edu.sg/home/mwtang/ifuse.pdf>.
51. Gutteridge C. Report on the technical issues of using GNU EPrints software for the development of an institutional e-Print repository at the University of Southampton [Electronic resource]
52. / C. Gutteridge, S. Hitchcock, P. Simpson, J. Hey. // TARDIS deliver-able, 2003. – Available from : <http://tardis.EPrints.org>.
53. Hirsch J. E. An index to quantify an individual's scientific research output [Electronic resource] / J. E Hirsch // *Proceedings of the National Academy of Sciences of the USA*, 2005. – Vol. 102. – № 46. – P. 16569-16572. – Available from: <http://www.pnas.org/content/102/46/16569.full>.
54. The Open Archives Initiative Protocol for Metadata Harvesting Protocol Version 2.0 of 2002-06-14. [Electronic resource]. – Available from: <http://www.openarchives.org/OAI/2.0/openarchivesprotocol.htm>.

5. ІНДЕКС ТЕРМІНІВ І ТЕРМІНОЛОГІЧНИХ ВИРАЗІВ

А		Довідково-пошуковий апарат
Автоматизовані	програми	Докторант
виявлення унікальності тексту		Документна комунікація
Б		Доменне ім'я
База даних		Дублінське ядро
Бібліографія		Е
Бібліометрія		Електронна бібліотека
Бібліометрика української науки		Електронна бібліотека НАПН
Бібліотека або книгозбірня		України
Бібліотекознавство		Електронна педагогіка
Бібліотечна справа		Електронна публікація
Бібліотечний каталог		Електронна система організації
Бібліотечний фонд		конференцій
Безпека інформаційних систем		Електронна соціальна мережа,
В		служба соціальних мереж
Вебінар		Електронне навчання
Вебометрікс		Електронне наукове фахове
Взаємодія		видання «Інформаційні технології і
Відділ відкритих освітньо-		засоби навчання»
наукових інформаційних систем		Електронний документ
Віджет		Електронний документообіг
Відеоконференція		Електронний освітній
Відкритий доступ		(навчальний) ресурс
Відкрита освіта		Електронні бібліометричні системи
Відкрита система		Електронні журнальні системи
Відкриті електронні інформаційні		відкритого доступу
ресурси		Електронно-бібліотечна система
ВікіВікі		Є
Віртуалізація		Єдиний інформаційний простір
Віртуальна бібліотека		системи освіти
Віртуальна освіта		З
Віртуальне навчання		Запит
Власник Електронної бібліотеки		Засіб навчання
«Вогненна стіна»		Збірник наукових праць
Всесвітня мережа		«Інформаційні технології в освіті»
Впровадження	результатів	Змішане навчання
наукової діяльності		Зручність застосування
Г		І
Гіпертекст		ІКТ-компетентність
Д		ІК-компетентність наукових
Депонування документів, статей,		працівників
наукових публікацій, результатів		Імпакт-фактор
наукових досліджень		Індекс Гірша
Дистанційний курс		Індексування

Індекс цитувань
Індекс цитування наукових статей
Ініціативи відкритих архівів
Інтелектуальна власність
Інтероперабельність
Інформатизація освіти
Інформаційна система
Інформаційне наповнення сайту
Інформаційний запит
Інформаційний пошук
Інформаційно-комунікаційні технології
Інформаційно-пошукова мова.
Інформаційно-пошукова система
Інформаційно-пошуковий масив
Інформаційно-пошуковий тезаурус
Інформаційний ресурс
Інформаційно-аналітична підтримка педагогічних досліджень
Інформаційно-комунікаційна підтримка наукової діяльності
Інформальна освіта
Ідентифікатор ID
Індексція сайту
Індивідуальний стиль діяльності
Індивідуальність
Інтернет-послуги
Інтернет
Інтерфейс
Інтранет
Інформатизація
Інформаційна безпека
Інформаційна компетентність
Інформаційна культура вчителя
Інформаційна технологія
Інформаційний ресурс
Інформаційно-пошукова система

К

Коефіцієнт впливовості
Компетентність
Комунікант
Комунікат
Комунікативність
Комунікаційна мережа
Комунікація
Контент

Контроль
Користувач ЕБ

М

Мережна технологія
Мережний протокол
Мережні технології відкритих систем
Метод дослідження
Методика дослідження
Методична система освіти
Міжнародний тиждень Відкритого доступу
Мітки
Моніторинг
Моніторинг освітній
Моніторинг упровадження результатів науково-дослідних робіт
Мультимедіа

Н

Наукова діяльність
Наукова продукція
Наукова робота
Наукова установа
Наукове видавництво
Наукове видання
Науковий підрозділ
Науковий працівник
Науковий результат
Науковий журнал
Науково-організаційна діяльність
Науково-педагогічна діяльність
Науково-педагогічний працівник
Наукометричні бази даних
Неперервна освіта
Неформальна освіта

О

Освіта дорослих
Оцінювання результатів науково-технічної діяльності

П

Пароль
Перегляд
Перетворення
Підвищення кваліфікації
Портал
Пошук

Пошукова система
Практичне заняття
Прикладні наукові дослідження
Продукт діяльності
Проектування
Професійне навчання працівників
Професійний розвиток
Професіоналізм діяльності
Публікація

Р

Реальний час
Резюмування
Реципієнт повідомлення
Розподіл
Російський індекс наукового цитування

С

Самоархівування
Самоосвіта
Самоосвіта дорослих
Світова цифрова бібліотека
Сервер
Сервер баз даних
Система EPrints
Система віртуальної реальності
Система керування базами даних
Система управління вмістом
Системи управління навчальним

контентом

Система управління навчанням
Співробітництво
Спілкування ділове
Статичний сайт
Статус
Стратегія пошуку

Т

Технології дистанційного навчання
Трафік
Тренінг

У

Унікальність
Уніфікований локатор ресурсів URL
Управління

Ф

Файлова система

Файловий сервер
Фреймворк
Фундаментальні наукові дослідження

Ц

Цифрові ідентифікатори об'єктів

Х

Хмарні освітні/наукові сервіси

А

Académia.edu

D

Directory of Open Access Journals

G

Google Analytics
Google Scholar

Í

IndexCopernicus

M

MOODLE

S

Scholarometer
Scopus
Socioindex

U

Ulrich's Periodicals Directory

W

Web 4.0.
Web-дизайн
Web-документ
Web-журнал, блог
Web-застосунок
Web-конференція
Web-портал
Web-сайт
Web-сервер
Web-служби
Web-сторінка, Web-документ
Web-технології
Web of Science
WorldCat
WWW-сервер

Довідкове видання

Упорядники:

Спірін Олег Михайлович,
Іванова Світлана Миколаївна,
Яцишин Анна Володимирівна,
Кільченко Алла Віленівна,
Новицька Тетяна Леонідівна,
Одуд Оксана Анатоліївна,
Коваленко Олександр Миколайович,
Пічугіна Ірина Сергіївна,
Аврамчук Антон Миколайович.

ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ВІДКРИТИХ СИСТЕМ ДЛЯ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОЇ ПІДТРИМКИ ПЕДАГОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

КОРОТКИЙ ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК

Відповідальні за випуск: Яцишин А. В., Іванова С. М.

Верстка: Кільченко А. В.

Дизайн обкладинки: Аврамчук А. М.